THLARAU LAINATNA

Hmangaihnain min rawn chhar!

THLARAU LAINATNA

OSWALD J. SMITH

SYNOD PUBLICATION BOARD

Synod Publication Board
Aizawl, Mizoram 796001.

Chhut hnihna 1989.
Copies 2000.

Printed
By:
Synod Press
Aizawl, Mizoram 796001.

Publication Board Thuchang

Kan Kohhran mi zawng zawngin thlarau boral tûrte lainatna leh hmangaihna kan neih a, Ram Thar Rawngbâwlna kan ngaih pawimawh theih nân, Ram Thar Board-in Thlarau Lainatna bu hi a chhuah a. Mite pawhin an hlutsak hle a, an rawn lam an rawn lam avângin, chhuah leh ṭhain Synod Publication Board-in a hria a. Ram Thar Board Executive phalnain a rawn chhuah leh a ni.

He lehkhabu hian thlarau bo zawng tûra ṭhahnemngaihna Kohhranho hnenah a pek a, Chanchin Ṭha hril tûra inpe tûrin Ṭhalaite a cho chhuah theih nân Pathianin malsâwm rawh se.

Lalbiaktluanga
Editor
Synod Publication Board.

Mission Vêng
16 May 1980.

THUHMAHRUAI

(Rev. V.L. Zaithanga, Secretary, Synod Ram Thar Board)

He lehkhabu, "Thlarau Lainatna" Oswald J. Smith ziak hi, Mizo ṭawnga lehlin peih sa diamin kan lo dawng a. Synod Ram Thar Board chuan ngun takin a ngaihtuah a, kan Kohhran mite hnêna Ram Thar rawngbâwlna chungchânga infuihna atân a ṭangkai ringin khawl chhut lehkhabua chhuah tûrin a buatsaih zui ta a. A bu pum pui ngun taka chhiar leh en dik a ni a. A bu hi a lian tham deuh bawk a, infuihna atâna ṭangkai zual lai te, thlang chhuaka chhuah ni se ṭhain a hria a. Chutiang chuan buatsaih a lo ni ta a ni.

He lehkhabu ziaktu hian ama ngaih dân a sawite hi kan pawmpui vek tihna a ni lo va, a thu ziak thuchah ken aṭanga kan Kohhranin Chanchin Ṭha hril darh rawngbâwl hna kan thawhnaah hian intihchak tharna leh sâwt tlânna kan neih theih hi kan duh ber a ni.

Chanchin Ṭha puan darh hna hi Kohhran din chhan, Kohhran pâwlho leh ringtu mi mal anga kan tih mâkmawh a ni a. He hna pawimawh tak hi tu dang mahin min tihsak dâwn lo va, kan kova in nghat liau liau a ni. He rawngbâwl hna kan thawhna leh kan ngaih pawimawhna hian kan Kohhran nun leh rawngbâwlna pawh a tiharhin a tinung ṭha zeng zâwk dâwn a ni.

He rawngbâwlna pawimawhzia leh ṭûlzia hi kan Kohhranin kan hre zual deuh deuh zêl a, a lâwm-awm hle. Amaherawhchu kan thawh theih tâwkah hian kan lungawiin kan duh tâwk mai tûr a ni lo va, tih tûr a la tamin hmasâwn zêlna tûr kan la ngah êm êm a ni. Kan tih tûr zawng zawng kan tih zawh vek hnuah pawh, "Bawi ṭhahnem lo ka va ni em," ti tûr chauh kan lo ni reng mai.

Rev. Saiaithangan he lehkhabu hi ngun taka min enpuiin min finchhuah avângin a chungah ka lâwm êm êm a. Kan Kohhran tâna a ṭangkai tûr hriaa taima taka lo letlingtu leh khâwla min chhut-saktute chungah lâwmthu kan sawi a ni.

He lehkhabu hi kan Kohhran mi zawng zawng tân leh chhiartu leh ngaithlatute tân malsâwmna a nih theih nân Lalpan mal min sâwm sak rawh se.

Aizâwl, Mizoram.
The 3rd January 1973.

A CHHUNGA THU AWMTE

HOTU KOHNA CHU

Oswald J. Smith

1. Hotu kohna i hria em ?
I kal dâwn em huam takin ?
Chhiar sên lohvin sual zîngah,
An la hre lo Chhandamtu hming.
Ṭhenkhat pêk leh ṭawngṭaiin ;
Nang erawh a ko a che,
"Hetah ka awm" ti ang che—
Lalpa kal liam hma ngeiin.

2. An mangang au i hria em ?
Sâng tam tak chu thim hnuaia,
Eng rêng hmu ngai lova an
Boral i ngai ngam em ni ?
Isua tân i hmangaihna
I entîr hman lo ngei ang ;
Kal la, kal la, hmanhmawh rawh,
Ni khat tê mah rial tawh suh.

3. Kal i hnial chuan engtinnge
Chhandamtu ngilnei chanchin
An hriat ve theih tâk ang le ?
A mawh i phur ngam em ni ?
Hotu kohna ngaithlain,
Engkim kalsan huam chungin,
"Tuipui râl ram hlaah chuan,
Mi tîr rawh, Lalpa" ti la.

BUNG 1

SETANA LEH A HOTE INKAWMPUI

"E, engnge chanchin ?" Setana chuan, dîlchhût deuh takin a lo zâwt a. Alaska, Thim Lal Fapa chuan "A ropui ngawt mai, kan ti ţha e," a han ti a.

"Eskimo-ho zînga pakhat mahin an la hre hauh lo maw ?" a han ti leh a.

Ani chuan, "Hre teh suh e, ka vil ngun bawk a. pakhat mahin he thu hi an la hre rih lo," tiin râl bei hneh zo ni âwm fahrana meng chung hian, a han chhâng a.

Setana chuan, "Tumna riva i hre reng em ?" tiin thu nei awm tak hian a han zâwt leh a. Ani chuan intithei awm tak hian, "Tum teh reng e, mahse an che hman lo a ni, kan phet chhe hman zêl e," a han ti a.

Setana chuan phawk deuh chung hian, "Chu, engtin maw ? Min hrilh thuai teh," a han ti leh a.

Thim Lal fapa chuan, "Artic Circle kilkhawr lama khaw pakhat ka han tlawh hlânin, chanchin lawmawm lo deuh mai ka hre thut mai a, chu chu hei hi a ni : Missionary pahnih chu, vûr tlengna, inhnuh chi nêna lo kalin, Alaska chhûngril tak an lo thleng reng mai a. Eskimo-ho zînga, a hnam lian ber hi an rawn kal chhan chu ni ngei tûr a ni," a han ti hman chauh va.

Lalpa chuan, "Chu, nang chuan engtinnge i tih tâk ?" a lo ti var a.

hian an ṭhui hlawm tlat a, nisaah ni thum chhûng an pho ta a. Chu savun chu a lo sâwng deuh deuh va, a tâwpah chuan a ruh te chu pakhat khatin a tliak zêl a, a thihpui ta nge nge a," a han ti a.

A sawi lai chuan, mi pawh an lo pungkhâwm hnem sâwt hle a, a tâwpah phei chuan Assembly Hall-a mi zawng chu, an ding vek a, an lal ropui, sual thuang vuakin a kah chik nuk tawh lam hawi chuan, chibai bûkin an kûn phei dual a, kut an bêng dur dur a.

Chutah Setana chuan, kuta zâpin ngawi deuh tûrin a han ti a, Afghant him lal fapa hnênah chuan, "Nang i ram chu i la vawng fel hle mai maw ?" a han ti a.

Ani chuan, "Ka hote rinawm hle lo phei se chu hloh a mual mual pawh a awm tawh mai theih ka ringhlel lo ve," a han ti a.

Setana chuan, "Chu, an rawn bei pek elo ?" a han ti a.

Ani chuan, "Bei teh rêng mai, ka Lalpa, ngaithla la, ka han sawi zêl teh ang," a ti a ; mi dang pawh ngawi tûra kuta a han zah hnu chuan, "An lo kal ngei mai a, kan lo enthla reng a, a (Isua) chanchin chu, ka hre mai a. Ka Lalpa, ka ram luh dâwn a, kan hriattîrna târ chu i la hre kher lo vang a ; hetiang hi a ni : "Heta china kal zêl a, Afghanistan luh hi, phal loh a ni e,' tiin.

Chu hriattîrna an hmuh veleh chuan, an ding a, an ṭawngṭai ta a. Chutih lai chuan fit zangaa hlaah ngul chungah chuan, Afghanistan Police silai keng

chuan, an lo tin reng tawh rêng a. An ṭawngṭai zawh chuan, phal loh ram lam hawi chuan, an rawn pên lui ta ngei a, an pên luh hnu chuan, silai chu a puak ta ṭhuai ṭhuai mai a, pathum zînga pahnih chu an thi nghâl a, pakhat chu a hliam a. A la dam chhun pakhat chuan hliam chu a hnûk phei a, rei lo teah a thi lehnghâl si a ; ani pawh chu hlauvin a tlân chhe zui ngâl bawk a," a han ti a.

A sawi zawh veleh chuan an au ta dur dur a, mi tin thinlung chu lawmin a khat a ; Setana phei chu a lâwm bîk zual emaw tih tûr hian a lang a : Ram thim te chu a thu hnuaiah an la awm vek a ni tih a hriat chian tâwk vâng a ni ang. Thuchah ropui chu hrilh darh theih loha siam a ni rih a, chu Hming (Lal Isua) râpthlâk pawh chu hriattîr a ni rih lo bawk a.

An zînga mi tam tak chuan mak ti deuh leh hlau deuh chung hian, Setana hnênah chuan, "Aw, Nang, Lal Ropui, eng vângin nge he thu hi mi dang hriat i hlauh viau ? India te, China te leh Africa ram te pawh thiltihtheihna chak takin a rûn der der tawh a, mi tam tak chu Krista lam an hawi tawh tih pawh i hre lawm ni ? an ti a.

Ani chuan, "Hre teh lul e, mahse ngaithla teh u, eng vângin nge hêng ram tlawh phal loh hote hi ka ui riau, tih ka han hrilhfiah ang che u," a han ti a, a lam hawi chuan an kûn dual a, an ngaithla ta a.

"Hrilhlâwhna tam tak awm hlawm mah se, chûng zînga pakhat chuan a khaikhâwm hlein ka hria a ; chu chu hetianga ziak hi a ni : 'Tin, he Ram Chanchin Ṭha hi (Matt. 24 14) hnam zawng

zawng hriattîrna tûrin khawvêl zawng zawngah hrilh-in a awm ang; chu mi zawhah chuan tâwpna chu a lo thleng ang," tih hi. Hetiang hi a ni miau mai si a, chu aia hlauhawm zâwk chu, Pathian hian Jentail-te a rawn tlawh duh ta tih hriat chian a ni a. 'Ama mi tûr bîk Jentailte zîng atangin a la chhuak ang a, chutih hma loh chu a lo kîr leh lo vang,'' tih hi a ni. A thupêk ropui tak ang a, thil a kal zêl dâwn phei chuan, hnam tin zîng atangin zirtîrte an lo chhuak leh vek dâwn nghâl a.

"Tin, Isua Krista hi, hnam zawng zawngin a Chanchin Tha hi an hriat vek hma chuan, lo kal leh dâwn lo rêng a, a lehkhabuah ngei heti hian a a ziak, 'Tin, ngai teh, mipui nasa tak, tuma chhiar sen loh hnam tin zînga mite, chi tin zînga mite, mi tin zînga mite, ṭawng tin zînga mite, puanvâr sina ṭûmkau keng in, Lalṭhutphah hmaah leh Berâmno hmaa ding ka hmu a,' tiin.

"Tûnah kan ngaihtuah ber tûr chu engzâtnge missionary rawn tih en tawhah chuan, an tirh belh tih emaw, engzâtnge chûng ramah chuan piangthar awm tawh tih mai mai hi a ni lo va; amahleraw hchu, Alaska-ah te, Tibet-ah te leh Afghanistan-ah te he Chanchin Tha hi hrilh darh a ni tawh em tih hi a ni zâwk. A hming hre ngai lo hnam an la awm chhûng chu, a lo kal leh dâwn si lo va—Ama sawi angin," a han ti leh a.

French Indo-China thim Lal fapa chuan chûng thu chu a han hriat chian veleh chuan, "Chu, hêng ramah hian thuhriltu reng reng kan luh lohtîr theih chuan, a lo kal lehna chu kan tikhawtlai thei tihna

a ni maw ! Chu thil chuan Chungnungbera chatuan thil tum pawh chu a bawh buai thei dêr zuk nia !" a han ti a.

Tin, Cambodia thim Lal fapa pawh chuan, "Kan ti nasa ang chu le, hman ni pawh khân an missionary pakhat pawhin, 'Tûn thleng hian Cambodia mi pakhat mahin kan Lalpa Isua Krista hi an Chhandamtu ni ngei a, hriatna nei an la awm hauh lo,' a tih nghe nghe kha. Lal ropui, lungngai suh, tumah kan hloh hauh lo vang," a han ti ve leh a.

Setana chuan, "A ṭhat ngawt chu. Tûn aṭang chuan i vêng ngun lehzual ang u, phal loh ram luh tumna reng reng chu, titlawlh zêl tûrin i bei nasa ang u," a han ti zui a.

Chutia Setana thu sawi an hriat chiam hle tak hnu chuan, tum ruh zual zêl a, pakhat mahin thuchah chu an hriat hauh lohna tûra bei tûr chuan, an thlâwk bo leh ta hum hum mai a.

He an inkhâwm aṭanga kum sawmnga dang a lo vei leh meuh chuan, Setana chu amah chauhvin a vei ngut ngut a, lungngaihna chhûm chuan a hmêl chu a tidur khup a; thil lungngaihthlâk tak engemaw a chungah a thleng ta a ni tih a lang reng mai a. Ama phuh phun chuan a phun a phun a, a chang chuan, "A ! a dik thei lo a ni, an tum dân rêng mai. 'Ram thimah hril rawh u,' 'va thawh chhuak phawt rawh u,' hêng thu tenawm te hi ka duh lo," ti tein a phun sup sup mai a. Chu bâkah a ngaih theih loh chu — Ram thar Pâwlten an tum ber : An Lalpa lo kal leh tirang tûr a, "Khawvêl zawng

zawnga kala hrilh darh thuai" an tum te, "Jentailte zing aṭanga a mi thlan lâk chhuah thuai thuai" te leh, "thil siam zawng zawng hnêna hrilh kim thuai an tum te hi." He pâwl tum : thil ṭûl lo zâwkte chu ti hmasa lo va, khawvêl zawng zawng hrilh darh kim thuai hi a ni tlat mai si a. An dân zam dân tlângpui lah chu, an thupui ber chu Krista hming la hrilhna ngai loh rama hrilh tûra beih vak a, luah tawh ramah erawh mission dang dang chu va tirh thuai loh hi a ni lehnghâl a.

"A, ka ngei hluah hluah ! 'Luah loh ram' 'Pioneer Mission tirh' 'Kan Lalpa lo kal lehna tihhmanhmawh' tih te leh 'Lalber' 'Lalber' tih mawlh mai hi a ni thei tûr a ni lo. An thil tum hi ka titlawlh ngei tûr a ni. Isua a lo kal leh vaih chuan ka chung thu hi a rip dâwn em mai ! Council ka ko leh phawt mai teh ang," a ti ta a.

Rei lo teah chuan an lo thleng kim ta thuai a. Khawvel hmun tin aṭang chuan, Angel hnawh thlak tawh, roreltute, lal fate, hotute, he khawvel thim chunga roreltu lian zawng zawngte chu an lalpa Setana ṭhutna hual vel chuan, an ṭhu khawm a. A reh hian a reh ṭhup mai a. Setana chuan, thinrimnaa khat tlat chung hian a han hau vel ṭan ta a.

"Alaska thim Lal fapa, nang, ding hmasa teh," tiin a han vin vak a.

Ani chuan, tun hma lam kum sawmngaa an inkhawm ṭuma a hmel chapo chu a tilang thei ta hauh lo mai a ; hlau leh khur chungin, a Lalpa hmêl râpthlâk lam pan chuan a phei ta a.

Setana vêk chuan "Chu, an lo lût ta ngei a ni maw ?" a han ti a.

Ani chuan, "Lût ta tlat mai, ka Lalpa," tiin khup deuh leh hnuai lam melh reng chung hian a han chhâng a.

Setana chuan, "Engtin maw ? Eng vângin nge ka ram i vên ṭhat loh rêng rêng ?" a han ti zui a.

Ani chuan, "Ka Lalpa, theihtawp chu ka chhuah ve asin, a sâwt thei ngang lo a ni. Hmâna lo kal hmasa vur zinga thi ruang kha a awm tih engtin emaw hriat theihna a nei a lo ni a, ruang te chu a la kir leh a, an thawm chuan an kohhran chu a titho ta a, mi tam tak chu an lo lut ta mai a, tam tak chu an lo tihlum a, tam tak chu an beidawng a, an kir leh a. A lo kala pui an tam khawp a, a tawpah zawng kan veng zo ta ngang lo a ni. Vântirhkoh sawi sên lohvin an vêng zui leh nghal a, an duh angin an khawsa nghet ta a ; keini lahin kan hnawt chhuak thei tawh hek lo. Tunah hian Eskimo-ho tam tak chu Pathian ramah an lut ta a, sâng tam takin Chanchin Ṭha chu an hre ta bawk a ni," a han ti ta a.

Chu mi zawh veleha an Council chhung boruak chu sawiin a siak lo a ni ! Setana kha a hmel a lo dur ta khup mai a, a thinur chu a puak keh lo chauh a ni ta a. Mi dangte pawh chu an kun nghuai a, Setana thinrim mit meng chu pumpelh chakin hlauvin an khat hlawm a.

Chutah, "Tibet Lal fapa, nang, report tûr hlimawm deuh i nei tal lo maw ? Han sawi teh," a han

ti leh a. Ani chu, a lo kal phei a, "Ka Lalpa, kei pawhin engmah sawi tlâk ka nei bîk lo, tlêm chuan ka ti ṭha deuh hlek pawh a ni ang e," a han ti a.

Setana chuan, "Chu i ram chhûngah pawh chuan, A hming chu hria an awm leh ta pek em ni ? a han ti a.

Ani chuan, "Theihtâwp zawng kan chhuah ngei a, mut mû pawh tuah lovin kan bei na a, mahse kan thiltihtheihnain a tlin ngang lo a ni ber mai. Kan hriat dân chuan, pâwl pakhat tuma tlawh ngai loh ram ringawt mai tlawh tum pâwl an din ta a, chu pâwl hruaitu chu China Thim Lal fapa pawhin dan ngaihna a hre tawh lo va. Vântirhkoh rualin an vêng tlat ni ngei tûr a ni a, an thi thei hauh lo mai. Ui kawlhte pawh kan sehtîr a, eng an ti si lo va. Puithiamhote pawh kan fuihpawrh a, huat namenin an haw lo va, engmah a sâwt thei bawk si lo. Khuarkhurumah te kan han thlâk leh, engtin emaw an lo chhuak leh mai ṭhîn. Ṭam hlum ngawt kan tum a, a sâwt bawk si lo. Hripuite pawh kan han lêntîr a, an thi thei bawk si lo va, a tih ngaihna kan hre tawh lo a ni. Hma an sâwn zel a, tûnah phei hi chuan tam fe chu, kumkhua atân kan hloh ta a ; sang tam takin Chanchin Ṭha chu an hre ta tlat si a ; a ram kil tâwp thlengin hriattîrna a thleng chhuak ta vek mai," a han ti a.

Chuta Setana thinrim chu, a râpthlâk lehzual ngei mai. Afghanistan Thim Lal fapa hnênah chuan, "Rang deuhvin ding vat rawh," a han ti a. Ani chu lungngai leh khûr chungin kun deuhvin a han ding chhuak a, engmah a la sawi hman hma chuan Se-

tana vek chuan, "Afghan Lal fapa, nang êm chuan min tizak suh, khaw hawina pawh ka hriat tâk loh hi, i sawi tûr chu han sawi ve teh le ?" a han ti a.

Ani pawh chu a zak lutuk a, a chhâng thei bik lo va, chu Council Hall chu a reh ta ṭhuap mai a.

Setana vek chuan, "Lal fapa, han sawi ta law law che, an lût ta pek a ni maw ?" a han ti a.

Ani chuan, "Ka Lalpa, i chunga ka rinawm loh vâng a ni lo. Theihtâwp kan chhuah reng a, a sâwt ngang lo a ni ber. Tûn hma kum khat hma lam kha chuan tumah an la lût thei hauh lo va. Mahse tlangvâl pahnih, Ram Thar Pâwl tirh chhuah —" a han ti dek dek hman chauh a, Setana chuan, "Thi puar rawh se" tiin a lo rum chhuak a.

Afghan Thim Lal Fapa chuan, "Kan lo hriat dân chuan, a Kohhran pum pui khân ṭawngṭai rualna an nei reng a, ṭawng tina he Chanchin Ṭha hi hrilh kim a nih hma loh chu a lo kal leh lo vang, tih hi an hre chiang ta êm bawk a. Angel rualin an vêng tlat si a, kan ngam ngang lo a ni ber mai. Hma lam an sâwn zêl a, hmân ni lawk pawh khân mi pakhat chuan Krista chu a hmu tih ka hria a, mi dang tam takin a chanchin an hre vek tawh bawk si a," a han ti a.

Setana chuan, "Engkim kan hloh ta a nih chu. India-ah China-ah pawh tam tak chhandamin an awm ta. Hmân ni lawka ka thil hriat phei chu a ṭha lo hle mai. Hei hi a ni : Tûnah chuan a lo kal

lehna a hnai ta hle mai. Tûnah mai a nih loh vek pawhin a rei vak thei ta lo rêng reng; hêngho thil hmuh fiah dân hi a khirhkhân ta riau mai a, rei lo têah, chi tin ţawng tin leh hnam tin hian a chanchin hi an hre thuai dâwn a ni. Aw ! ka tân chuan lungngaihna chauh ! lungngaihna chauh !" a ti ta vawng vawng a.

BUNG 2

KHAWVEL ZAWNGA HRILH DARH HI KOHHRAN TUMPUI BER A NI EM ?

Ezekiela bung 3 : 17—19 kha i lo en teh ang u. Ram thim lam kawk thei tûrin a thu ṭhenkhatte hi siam rem nghâl ila. Ngun takin ka thu thlâk te hi chhui bîk ila, khai le —

"Krista hnathawktute u, vêngtuah ka ruat che u a ni ; tichuan ka kâa thu i hria ang a, keimah aiah i vaukhang tûr a ni. Mi thim hnênah ka thu, "In thi ngei tûr a ni," ka tih a, chu mi thim chu a nunna hum tûr a, Krista a la hriat loh vânga mi thim a la nih kawng chu, kalsan tûra vauna i neih loh va, vaukhânna thu i hril bawk si lo va, chu mi thim chu a khawlohnaah a thih chuan, a thisen mawh chu i lakah ka phût ngei ang. Amaherawhchu, chu mi thim chu i hril hnu pawh a, a pawisak loh a, a sualna kawng a hawisan bawk loh chuan a khawlohnaah a thi ang a, nang erawh chuan i nunna i chhanhim a a ni zâwk ang," tiin.

"A thisen mawh chu i lakah ka phût ngei ang," tih ka han chhiar hi chuan ka khûr ṭhîn.

Kum rei tak tawh aṭang khân ka chhûngril nun hian ram thim lama kal hi a âwn reng fo mai a. A thu tlângaupui hian ka rilru hi a luah khat fo mai a ; chûng a thu tlângaupui zînga ka rilru khawih ber mai chu hei hi a ni. "Kohhran tumpui ber chu

khawvêl zawnga hrilh darh hi a ni," tih hi. Hei hi ka thinlung zawng zawngin ka ring thlap a ni. Isua Krista Kohhranten kan hna pawimawh ber chu khawvêl zawng zawnga hril kim vek hi a ni.

KOHHRAN

"Khawvêl zawnga hril darh hi Kohhran tum pui a ni" kan ti a nih kha. "Kohhran" kan han tih hian, Kohhran pumpui hi a ni ka tum chu ni. Kohhran pakhat pêng zâr ilo mai mai hi ni lovin. Entîr nân : Kan Kohhran chhûngah chuan, "Women's Missionary Society" tih ang te hi chu, kan neive hauh lo va; neih pawh kan nei ngai hek lo vang. Hetiang pâwl hi ka dodâl vâng pawh a ni hauh lo va, dodâl ahnêkin hêng pâwl avâng hian Pathian hnênah lâwm thu ka sawi ṭhîn. Thawkkhat lai phei kha chu êng awm chhun chu, he pâwl aṭang chauh hian a mi nghe nghe. Kan Kohhran chhûnga chutiang pâwl tê pêng a han awm hleih theih lohzia chu ka han entîr ang che u.

Kan Kohhrana nuho ṭangkai deuh deuh kha, han ko khâwmin an hnênah, "Tûnah hian Women's Missionary Society member in lo ni ta a ; in tih tûr ber chu he khawvêl hmun tina Chanchin Ṭha theh darh hi a ni ta e," han ti ta ang ila, kan Kohhrana mi dangte leh pâwl dangte chuan engnge an tih ve tâk ang le? An hnênah chuan hetiang deuh hian han sawi leh ngawt ila, "Hetiang rawngbâwlna neih hi kan Kohhran tih tûr pawimawh ber a ni lêm lo, a ve chauh a ni zâwk ang a. Hêng hmeichhe ho hian ṭuaipui mah se, khawvêl zawnga hrilh darh hna chu, an tlin khawp ang. Keini a Kohhran paho leh mi-

pui lam te hi chuan, patling hna tak tak beih tham deuh kan ti ang chu le," ti ta ila, a letling awm teh e.

Ţhiante u, nangni engnge in ngaih ve dân ? Kan Kohhranah hi chuan atua pawh hi Women's Missionary Society member dik tak kan ni vek zâwk a. Keimah ngei hian, ka Kohhran member zawng zawng chu ka phut tlat a, zaipâwlho, Kohhran upa te, enkawltute, sande skul zirtîrtute leh ţhuthlêng remtute chen hian ram thar tâna thawk tûr hian, kan inpeih vek a, kan thawh vek bawk a, naupang chenin, nu leh pa-in fate pêk kêp tih mai mai pawh hi, kan phal ngai hauh lo va, kum nga achin aţang phawt chuan anmahni ngeiin pe ve tûrin kan zirtîr vek a, awmze nei takin kan thawhtîr ve a, an lo puitlin hnu chuan, harsatna engmah kan nei tawh ngai lo ; thawhlawm thawh kan lo zirtîr tawh avângin.

He hna hi kohhran chhûnga pâwl tenau, kuta han dah mai chi a ni hauh lo va, a pawimawh lutuk ringawt mai. Kohhran pumpui buaipui chi a ni a ; chutiang taka Kohhran mi zawng zawng kan ţanrual chuan rawngbâwlnaah hma kan sâwn a, ram thar thawhlawm beisei zât pawh kan khûm phah hial zâwk ţhîn. Keini Kohhran thupui ber chu "Kristian tin hi Missionary a ni," tih hi a ni. Tichuan he hna hi Kohhran pumpuiin phêk buaipui tûr ngei chu a ni zâwk.

ENGTIA TIHHLAWHTLIN TUR NGE ?

Ka vah vêlna apiangah hian, mi hian, "Thawhlawm heti zozai hi engtinnge i hmuh theih ?" mi ti ţhîn a. Ţhenkhat phei chuan, "I Kohhran member

ho hi millionaire hausa tawntaw hlîr em ni a, heti zozai hi i hmuh kum tin theih ?" te pawh min ti hial a. Vawi khat pawh Canada rama Roman Catholic Tlângau Editor chuan mi rawn zâwt hial a, keiin millionaire tumah kan awm lo tiin ka chhâng a, mak a ti hle mai a. 'An chanchin buah a ziak ta chiam mai a, "Protestant kohhran pakhat, Pastor ṭhahnemngai deuhvin a enkawl chuan keini kohhran zawng zawng Ontario aṭanga tuifinriat kam thlenga thawhlawm belhkhâwm aia tam a thawh kum tin mai," tiin. Ama ziah dân tak phei chu, ,'Keini Catholic hi rinna vênghimtu kan ni a, mahse, Protestant Kohhran pakhat pawh kan tluk lo, a va zahthlâk êm !" tiin. A tum tak phei chu le, ama Kohhranho han tihphûr a duh ve a ni mai a. Kan Kohhran chhûngah hian tumah millionaire phei chu kan awm hauh lo va, Kohhran ngelnghet tak leh changtlung tak pawh kan ni lêm lo. Mi narân awm khâwm kan ni ve mai a, a thawh dân tûr chu kan inhrilh hneh tawh hrim hrim mai chauh a ni.

Engtinnge chuti zozai chu kan hmuh theih ṭhin ? Aw le, kan hmuh theih loh dân tûr han sawi hmasa ila, a chiang hma zâwk ang. Ani taka keini Kohhran chuan dâwr siam te, concert te, thawmhnaw hlui zawrh ang te hi ram thar rawngbâwlna atâna sum hmuhna atân rin ngam niin kan hre lo va. Hetiang tih hi kan dodâl phei chu a ni hauh lo va, mahse a tih rei tak tak theih lo va, a sâwt tak tak thei hauh lo bawk tih kan hria a. Sumdâwng mi pawhin a tih dân a hlâwk tâk loh hian engtinnge a tih leh ṭhin ? A bânsan mai ṭhîn a ni lawm ni ?

A ni e. Ngawi teh u, kei hi, tisa takin han sawi ta ila, missionary zathum leh sawmnga châwm reng ang ka ni a. thla tin hian dollar 20,000/–ka hmuh ngei loh chuan ka mi châwmte chu rilṭâmin an awm ngei dâwn a, ka hmu ngei ngei tûr a ni tlat. Nang-ni sumdâwng mite u, iṇ zîngah hetianga tangka thla tina hmuh ṭûl nei ve hi engzâtnge awm che u, dollar 20,000/–hi thla tin i hmuh chhuah ṭûl ve tlat mai se, nang, engtinnge i han tih ve tâk ang le ? I hote zathumsawmnga zet mai chu, i hmuh ngei si loh chuan an bânsan vek si ang che nga ? Ṭhil namen a ni lo tih chu i hre mai ang. Uangpui pawh chang ta ila, ka Lalpa Pathian hian vawi khat mah kum heti chhûng hian min la timualpho ngai hauh lo. He mawhphurhna nei reng chung hian, Great Bri-tain-ah te, Australia-ah te, ka zin bosan dawrh dawrh ṭhîn a, achâng chuan beirualna hmun hrang daihah te ka kal bo va. Aw le, engpawh ni se, khawiah pawh awm ila, kan mamawh zât hi chu a lo thleng mai ṭhîn zu nia ; tichuan kan pe chhuak leh thuai ṭhîn.

A nih leh nang, thawmhnaw hlui hralh te hian thla tin dollar 20,000/- hlâwkna hmu te i hre ngai rêng em ? Ka mamawh zât ka hmuh theihna zâwng a nih si loh chuan engnge a hman tlâkna ? Ka hriat ve theih chinah chuan hetiang thiltih vêl mai hi chuan hlawhtlinna tak tak a thlen ka la hre hauh lo mai. A hlawhtling ngai lo a ni tih ka hriat chuan tih dân dang ka zawng mai tûr a ni rêng a ni. Mi tam tak chuan George Muller-a thih khân Muller-a Pathian pawh chu a thi tel ve ta emaw an ti mai ṭhîn. Pathian chu a thi ve ngai lo. Eliza

Pathian chu a la dam a, a chak ngai rengin a la chak a, thil mak tak tak a la ti reng tho a. 'I rin chuan Pathian ropuizia i hmu ang ka ti rêng lo che u em ni ?' "A ringtu tân chuan engkim tih theih a ni rêng asin."

Kum sâwmpanga aiin a rei ta hial ang, kum tin hian Missionary Convention (Ram Thar Khâwmpui) kan Kohhranah hi chuan kan nei ziah a, kâr khat chhûng hial a awh ţhîn. Mahse tûnah chuan hma kan sâwn leh ta deuh, kâr khat mai ni lovin, kâr li lai, Pathianni vawi nga chhûng ti zâwk ila, kan awh thei leh ta. Zîng, chhûn leh tlai inkhâwm hian inkhâwma lo kal te hnên aţangin Pathian ringa thawhlâwm pêk an hman zât ziakna tûrah kan ziaktîr zêl a. Kum khat chhûnga ram thar thawhlâwm an pêk hman zât chu an ziak ţhîn. Kan pêk hman zât kan pêk theih loh tâk phei chu kan hre ngai hlawm lo. Entîr nân thil ţhenkhat ka han sawi ang e :—

Vawi khat chu, Park Street Church, Boston khawpuia mi chuan, beirual nei tûrin min han sâwm a, ka han kal a. Biak in chu an khat hmur mai a, naupang lam deuh, mi tam takin Krista an hmuh phah ta a. Dr. Harold Oekenga, an pastor chuan "Doctor Smith, kan Kohhran kum za leh sawmthum a lo ding ve ta a, a din tirh ata vawi khat mah ram thar beirual hi a la nei ngai hauh lo zuk nia. Nang chuan, kum tin i neihpui ţhîn tih kan lo hria a. Park Street-ah hian lo kalin vawi khat chu min han neihpui teh" min ti ta a. Kei chuan ram thar tâna an kum tin thawhlâwm thawh zât ka zâwt a. Dollar 3200/- a ni tih min hrilh a. A kum tharah

chuan Missionary rual tam fe nên kan kal ta a. Chu mi kum aṭanga kum ruk chhûng chu, ka neihpui ta ziah mai a. Nikum chuan chu kohhran chuan ram thar tân dollar 200,000/- a lo pe chhuak ta. Han ngaihtuah teh, chu beirual (Convention) neih hma chuan dollar 3200/- chauh an pe thei a, tûnah dollar 200000/- Ram Thar Beirual zet chuan a thawk nasa thei teh e.

Entîrna dang leh chu keimahni kohhran hi a ni leh a. Convention ka neih hmasak ber chu kum sawmthum lai a ni ta ; chuta ram thar thawhlâwm chu dollar 3,5000/- a ni a. Kum thar hian a hnuhnûng ber chu ka nei leh a, kumin thawhlâwm chu dollar 290,000/- a lo ni ta. Thawhlâwm zawng zawng chu nuaithum aia tam kan ngah thei ta ziah mai. Hei hi a ni Convention-in rah ṭha a chhûah chu. Hetia beirual han tih meuh hi chuan mi mir pawhin thlîrna chiang an lo neih phah a, thlîrna fel tak an neih veleh an thawh mai ṭhîn.

Thil harsa a ni lo. Tu Kohhran pawhin an ti thei ang. Mi tin hian thlîrna dik an neih phawt chuan, an lo ṭang hle ṭheuh mai a, a lo sâwt ta mai ṭhîn a lo ni, Keini Kohhran pawh hi a tîr tê chuan kum khata dollar 5 vêl huin dân zawhkim tinin pe ang kan ni a, kan Kohhranah mi sângthum dân zawhkim awm ang kan ni a, chutih lai chuan dollar 15,000/- ram thar tân kan pe thei a. A hnu leh deuh chuan dollar sâwm ṭheuh thawh ang kan ni ; tichuan thawhlâwm chu dollar 45,000/- a lo ni a. Hei hi chu naupang infiamna ang lek a la ni a, mipa naupang mai pawhin kum khat chhûnga dollar 15/- han hlawh chhuah chu a lo har lo va, thla

khatah dollar khat tihna a ni mai a. Ka fapa Paula pawh hian chithlum mûm chi eng engemaw a siam a, a hralh ve reuh ṭhîn a, a pawisa chu thawhlâwmah a pe ṭhîn a. Ka ei siamte zînga mi ṭhenkhatte chuan, Paula pêk lêt hnih pete pawh an la awm ta zâwk mah a ni. Tichuan tûnah hi chuan mi tinin dollar 55/- pe hu kan lo ni ta. Tih tûr ṭûl ber chu member tin kha thlîrna dik pe la, tichuan petu nghet leh rinawm a lo ni ang a, tichuan engtin mah buaina dang a awm leh thei tawh lo vang, an pêkna khân awmzia a neih tâk avângin.

Engtik niah emaw chuan le, ram thim aṭanga lo chhuak mi thimte chu Lalṭhutthleng hmaah a maktaduai tel telin an lo kal khâwm ang a, kan hmai chhanah min han kâwk sawk sawk ang a, "Tûman ka thlarau tân an ngaihtuah lo" tiin ânchhia min lawh tawh mai dâwn a ni. Chutih hunah erawh chuan keini chuan, "Lalpa, ka unaupa vêngtu ka ni hlei nem," tiin chhuanlam kan siam dâwn em ni ta ang le? Pathian erawh chuan, "I unau thisen aw Africa ram aṭang te, China leh tuipui hual chhûng thliarkâr aṭang tein a rawn au a che," a ti si a. "I unau thisen aw" tih chu a va hlauhawm em! Chhandamin vân ram chu i thleng a ni thei a, mahse i kutah thisen chu a kai hnuang ang le. Ani thisen chauh ni lovin mi dang, nangmah i kal loh vâng emaw, a kal tûr i ruat lêm loh vânga chhandamna hmu lova ṭhi boral tate thisen pawh, i kai nguai bawk ngei ang.

Râl vêngtu hna hi hna awlsam tak a ni lo rêng mai. A thisen mawh chu i lakah ka phût ngei ang," a ti si. Engtinnge i tih tâk ang le?

BUNG 3

"ENGAHNGE CHANCHIN ṬHA HI VAWI KHAT MAH LA HRE NGAI LO AN LA AWM SI A, KEIIN VAWI HNIH KA LO HRIAT NAWN BIK ANG ?"

Matthaia bung 9 : 35 kha i lo en teh ang u. "Isuan an inkhâwmnaah te zirtîrin, Ram Chanchin Ṭha chu hrilin, dam lohna tinrêng leh natna tinrêng te tidamin, khaw lian leh khaw tête zawng zawng a fang zêl a," tih hi. A châng dawt lehah khân "Mipuite chu a hmuhin .... a khawngaih ta êm êm a," a ti leh zêl a. Nang, engnge i an ve ? Isua chu hmun khatah hnam khat zîngah rei tak pawh cheng lovin, khaw lianah leh khaw têah te Chanchin Ṭha hrilin a kal fo ṭhîn.

Keini pawh hi mipui lo pungkhâwm kan hmuh hian, kan chhûngril hi a che nasa em ? Kan khawngaih tak tak ṭhîn em ? Isua erawh zawng "mipuite a hmuhin vêngtu nei lo berâmte anga hrehawm leh darha an awm avângin, a khawngaih ta êm êm," ṭhîn a nih kha.

A zirtîrte hnênah chuan, "Buh seng tûr a tam hle si a, nimahsela a thawktute an tlêm," a ti a. Hei hi a ni rêng a ni, kan hmabâk chu. Ani pawh khân ṭûl a tih chu tûn laia ṭûl kan tih chiah bawk hi a ni. Buh seng tûr a tam hle si a, a thawktute an tlêm rêng a ni. Ni tin, zan tin mai hian ram thimah lah chuan nausên thar an piang pung chak zual tial tial tak si a. Engtinnge kan han tih tâk

ang le ? A chhânna chu— "thawktu tûrte tîr tûrin buh neitupa hnênah chuan ngên rawh u," tih hi a ni.

CANADA-AH KA TAWM RENG TUR EM NI ANG ?

Kum tam tak a ni ta a, Bible-ah hian, Canada-ah tawm reng chung hian Pathian thu zawm ka ni thei em tih hi, ngun takin ka bih a. Keimah ka inzâwt a, "Hei, Pastor hmun ṭhu niin Toronto khawpuiah hian rawngbâwl ila, Canada ram chu pêl hauh bawk si lo ila, ka Lalpa thupêk zawm ka la ni zêl ang em ? tiin. Tin, Lalpa pawh chu a lâwm tâwk mai ang em le ?

Bible chu ka en zui zêl a, a chhûng thuah chuan, "Hnam zawng zawng" tih te, "Khawvêl zawng zawng" tih te, "thil siam zawng zawng hnênah" tih te, "chi tin ṭawng tin" tih leh "kâwlkil thleng pawhin" tih te hi ka hmu chhuak ta ṭeuh mai a. A tawi zâwngin sawi mai ila, Chanchin Ṭha chu khawvêl pum puiah hril darh a, chi tin, ṭawng tin leh hnam tinten an hriat vek tûrin Lalpan a duh a ni tih ka lo hre chhuak chiang ta a.

Ka han hriat chian hnu chuan, keimah ka inzâwt leh ta a, "Canada-ah hian khawvêl hnam zawng zawng an chêng kim vek em le ?" tih hi. He ram piah lamah hian tumah hnam dang an awm tawh loh chuan, Canada ram chhûngah rawng ka bâwl mai tûr. A tenh lo mai si. Chuvâng chuan Canada piah lam ram dangah, hnam dang la awm hnênah chuan ka hril ngei tûr a lo ni ta. Keimah ngei ka

chhuah theih hlawl loh leh ka aiah mi ka tîr tal tûr a ni. A enga mah ka tih bawk si loh chua lâwmman sem ni chuan Lalpa hmaah heh hil takin ka lo thlîr ringawt mai dâwn a nih chu.

Ka unau duh tak, nang, engnge i tih ve tawn le ? Chanchin Țha lah chu khawvêl pum pui chhûnga hnam tin, chi tin, țawng tin hnêna hril darh tûr a ni miau mai si a. Engtinnge i chêt ve dâwn le ? Engemaw tal i ti tawh em ? Nangmah ngei i kal chhuah loh vêk leh nangma châwmin mi tal i tîr chhuak tûr a ni e. A khawi zâwk mah mah i tih hauh si loh chuan lungngaihna i hmabâk a ni nghal mai. Pathian thu meuh chu zawm tûr a ni, a pumpelhna kawng a awm hauh lo tih hi hria ang che.

KAL KA TUM

Kum sâwmpariat mi ka nihin British Columbia rama Red Indian hnam zîngah ka kal a. Thingtuai rem khâwm inah hian keimahin ka chêng ve a. Alaska ramri dep Red Indian ngaw rizap chhûng hi a ni a, kum khat zet chu ka awm a, he mi hmun hi ka in ațanga mêl sângțhum piah lam a ni. Tah chuan kum khat aia rei ka awm a, hetia rawng ka han bâwl chhûng hian zirna zau zâwk ka la mamawh a ni tih ka hmu chhuak ta a. Ka haw ta a, kum ruk chhûng Theology ka zir leh ta a, ka lo zo thei ta a. Chanchin Țha rawngbâwlnaah chuan nemngheh ka lo ni ta a.

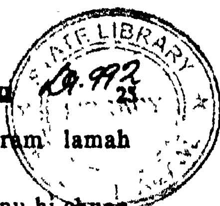
Tin, Presbyterian Board of Foreign Missions-ah chuan, Red Indian rama ka chhuah theih nân dîlna ka pe lût a. Ka thu chu ngun taka ngaihtuah a ni a. Board hmaah chuan keimah ngei ka lang a ;

mahse phalsak ka ni ta lo tlat mai a. Chu Board chuan min han en vêlin Missionary hna atân ka tlâk loh an ring a, min phalsak ta lo a ni.

Tichuan in lamah chuan rawng ka bâwl ta a, Dale Presbyterian Church, Toronto-ah Pastor hna ka thawk a. Chu mi hnu chuan Alliance Tabernacle-ah ka thawk leh a, mahse ka duh ang a ni thei hauh lo mai a. Engemaw dang hi thawk tûr niin ka inhre tlat si a. Thlîrna chu keimahah hian a chiang tlat mai bawk si a, ka tih tûr chu ka hmu fiah si a, A tâwpah chuan keima thuin ka che tla ta a. Russian Mission Fields lam ka pan ta a. Latvia-ah te, Esthonia-ah te, Poland-ah te rawng ka bâwl a, mi tam tak Krista hnêna hruaiin an awm phah a. A tâwpah zawng ka lo chau ta ngang a ni ang chu, ka thidang ta a, ka hawsan lo thei ta lo va.

America leh Canada ram vêlah te chuan, Evangelistic Campaign beiin ka zin leh chiam a, mahse ka ram chhûnga awm ngawt chu ka tawng khawp leh ta lo va, mi turna keimahah a lo chhuak leh ta a, rei vak lo hnuah chuan dam loh avâng bawkin ka kîr leh ta a.

Tin, 1930-ah chuan The People Church, Toronto chu ka awp ta a. Kum hnih hnuah chuan, turna bawk kha a lo chhuak leh a. Africa ka pan leh ta a, Sakawr chunga chuangin Dr. Thomas Lambie nên ram ril lam kan pan a. Ni khatah mêl sawmthum te kan kal thîn a ; a tâwpah chuan kan dam lohsan leh ta a. He mi zum phei hi chuan thla

ruk lai mai thih ngamin ka na a, kan ram lamah hruai kîrin ka awm leh ta a.

Hetia hrisêl loh avânga ka haw leh hnu hi chuan hmâna Board-ina Missionary atân chuan a tlâk lo vang min lo tihna kha, a dik theiin ka ring ṭan ta a, Engpawh ni se thlirna fiah tak keimahah a awm tlat si a, hnam dangte hian Chanchin Ṭha chu an hre ngei tûr a ni tih hi ka hre chiang êm êm mai bawk a. Tichuan 1938-ah chuan, Pacific thliarkâr lam ka pan leh ta a, meilawnga ni sawmthumpa-khat chhûn leh zân pawh châwl lova ka kal hnuin, hringei ram ka lût ta a. Tah pawh hian sikserh ka vei leh ta a, kum thum zet ka bawksawp a, a tawp-ah chuan Dr. Northcote Deck leh Missionary dang-te chuan meilawngah Toronto lama hâwng leh tûr chuan min thawn haw leh ta a.

A beih zawng ka bei ve na ngiang a, ram hrang sawmli aia tam ka fang a, amaherawhchu ka tân chuan ram luma awm chu thil theih loh deuhthaw a ni tih ka lo hmu chhuak ta a.

KA AIAWH KAL TURTE KA ZAWNG TA

Ka rawngbâwl tirh lai vêl chuan, keimah tak tak ka chhuak vâk thei lo tih ka hriat avângin a tlukpui ka ngaihtuah chhuak ta a. Ni khat chu, Rev. J. H. W. Cook, Evangelical Union of South America hruaitu chu ka be ta chawt mai a.

"Missionary thar dang tirh chhuah i duh em ?" ka ti a. Anin, "Duh e, mi panga phei chu inpeih sa reng kan nei," a ti a. Keiin eng vângin nge i tirh si loh ? ka ti a. Anin, "Pawisa lam harsatna

vâng a ni e," a ti ta a. Keiin, "A kal man tûr pawisa ka ngaihtuah theih chuan, anni chu ka châwm zui zêl min phal sak thei ang em ?" tiin ka zâwt ta a. Mak a ti ta hle mai a, a hmêlah chuan remtihna a lang nghâl mai a.

He mite panga kan People Church Biak Ina, Kohhran hmaa ka dintîr ni kha, ka theihnghilh thei lo. Kohhran hmaa an han din lai khân, keiin anni chu kan tirh chhuah theih leh theih loh Kohhran mipui chu ka han zâwt ta a. Anni chuan kan thei ang tiin an chhâng ta a. He mite panga kan han tirh chhuah hnu hi chuan. kan tirh belh leh thei ta zêl a, panga chuan sâwm a hring a, sâwm chu sawm-hnihah a insawn cho a, chutah sawmliah, chutah zaah, zahnihah, tin, zathumah, a hnu lehah chuan zathumsawmngaah. Hetiang hian a lo pung chho thei ta a ni. Tichuan tûnah hian hnathawktu rual lian pui mai chuan kan aiawhin ram hrang sawmliah an thawk mêk a ni. Tin, Faith Missionary Society sawmthumpanga hnuaiah an awm a, an "mi mal mamawh" chauh ka phuhru a ni.

Mahse ka la duh tâwk lo. Bâng lova ka tawngtai hla chu, "Lalpa i duhzâwng a nih chuan, he lei ram hmun hrang hranga missionary kan rawih hi zali an nih thlengin, ka nunna hi zuah ang che," tih hi a ni. He number hi Peoples Churchin kan tlin theih ngei ka beisei a, hetih hma loh hi chuan ka lungawi tâwk thei rêng rêng lo, ram tlawh lohah te chuan kan dah ngei tûr a ni.

Hei hi ka dam chhan a ni. Hei hi khawvêla ka lo chawr chhuah vena chhan a ni. Missionary ka

ni ber a, Pastor erawh chu ka ni ve bawk ; Missionary ka ni phawt a, hla phuahtu pawh ka ni ve bawk chauh va. Missionary ka ni hliah hliah mai a, lehkhabu ziaktu pawh ka ni ve chauh va. Ka sawi tawh ang khian, kal pawh ţka tum narawh a, kal pawh ka kal ngei a, mahse hrisêl lohna avângin kîr leh a ţûl tlat ţhîn mai pawh a. Tichuan thil pakhat chauh tih theih ka nei tih ka hre ta a, chu chu mahni aia mi dangte tirh hi. He mi ka tih theihna tûr hian America, Canada, Australia, New Zealand leh Great Britain-ah te ka zin vêl chiam ţhîn a. Ka zin hian Missionary Convention ka buatsaih zêl a, tichuan tlangvâlte chu kal chhuak tûrin ka cho ţhîn. Hetiang hian ka ti tûr rêng a ni, keimah ka kal thei si lo va, ka aiawh tûr ka zawng ang a, ka tîr chhuak tûr a ni rêng a ni.

KHAW DANGAHTE

Hmân deuhah tawh khân in zîngah Isuan khaw lian leh khaw tê a fan chhuah thu ka chhiar chhuah kha in la hre châwk ang a Khaw pakhata rawng a bâwl laia a bo tâk daih kha in la hre reng em ? A zirtîrte khân zîng taka an zawn a, a tâwpa tlâng sâng chhîpa an han hmuh tâk kha in la hria ang a, a lo ţawngţai mêk a nih kha.

Anni chuan, "Zirtîrtu, mipuiin an nghâk reng che a, damlo lah chu an rawn hruai tam tial tial mai si a, lo kal la, i hna chhunzawm leh rawh khai. Nimina i khaw tlawhah pawh khân, la hre duh an la tam mai," tiin an hrilh a ci ang.

Zirtîrtu erawh chuan hla taka khaw dangte chu thlîr chungin, "A piah leh khuaah te sâwn ka hril leh ngei tûr a ni ang, chu mi atân chuan tirh ka ni si a," tiin a chhâng zâwk ngei ang. Ani hi chuan a tih fo ṭhin angin, a tlawh bâk khua zêl kha a rilruah a dah ṭhîn a. A la hrilh ngai hauh loh khua apiang kha a ngai pawimawh ṭhîn. "Berâm dangte" mawlh mai hi a lungkham ṭhîn.

Paula pawh khân thlîrna fiah tak a nei bawk a. La luah loh ram te kha a lungkham ṭhîn. Rom-ah te, Spain ramah te a kal duh thu a sawi ṭhîn. Ani pawh hian Chanchin Ṭha chu "Khawvêl zawng zawnga hril darh," a ṭûlzia a hre fuh hle.

Hmân lai chuan North Africa hi Chanchin Ṭha-in a fan chhuak mai ni lovin, Kohhran tam tak a lo ding tawh ṭhîn tih hi, i hre tawh ngai em ? Kristian awm ṭan tirh lai vêlin, kum zabi tîr lamah te kha chuan, kan Theologian (Pathian thu thiam) zînga mi ṭhenkhat chu North Africa mite an ni tih pawh hi i lo la hre lo palh ang e ? Chuti lo ni tawh si, engnge thleng ta le ? Tûnah chuan Mohamedan ram a lo ni ta tlat si ; kum za tam a ni ta, hêng lai ramah hian Kristianna hnuhma han chhui tûr takngial pawh a awm ta lo a ni. Africa rama Chanchin Ṭha êng chu a lo chuai tial tial a, hmân laia a ên tehlul nên ; tûnah chuan a alh chu a lo mit ral ta. Eng vâng nge, leh eng tizia nge ni ? Ka han sawi fiah ang e :—

North Africa rama Kohhran hruaitute leh Theologian mite chu an inngeih lo va, Chanchin Ṭha hril darh zau zêl ahnêkin Pathian Thu inhnialna leh

Kristian Thurin dik inhriatsiak lamah an inel a, an intibuai hnawk chiam a. tichuan an lo chau ta tial tial a ni. Engnge an lo tih zâwk tûr chu ? A chhim lam zâwnga kalin an lo hril darh zui zêl tûr hi a lo ni a, an kal chhim zêl ang a, kum rei lo te chhûngin Cape Town chu an lo thleng thla hman daih tûr hi a ni a. Tichuan Africa pum pui chu tihênin a lo awm daih tawh tûr. Chuti mai pawh ni lovin, Europe-ah leh America-ah pawh hmân lai khân Missionary hial pawh lo tîr thei daih dinhmunah an lo ding tawh tûr hi a ni a.

Hetiang chiah hian kan awm ve thei tho tih hi i hria ang u. A thleng ve reng tawh zâwk a ni lo maw ? Kohhran inchhâl ve si, America-ah te, Australia-ah te, New Zealand-ah te leh Great Britain-ah te pawh Social Club ni ta mai te a tam hle ta mai. Isua Krista Kohhran hi a harh chhuah leh a, Chanchin Ṭha hi khawvêl zawng zawnga a hril darh loh chuan, Africa hmâr lama thleng hi hetah pawh a thleng ve thei tho vang. "Eng, chhûn êng hla thei ber kha, a awmna bul hnai berah pawh a êng ber a ni."

LO CHU KHAWVEL HI A NI

Nang erawh chuan, "Hetah kan Kohhranah pawh chhandam la ni ve lo an tam tehlul nên, ram dang danga va kal te chu a la ţûl hlei nêm ! Hetah hian tih tûr tam tâwk kan nei tho alâwm— Foreign Field (Ram Thar) lama kal hmain, kan Kohhran leh kan ram chhûng ngei hi han inching fel phawt ila," i ti a ni ta ve ang. He zawhna hi ka zin veivahnaah te pawh min lo zâwt leh ţhin a, zawhna vêkin ka han châng ang che.

A HMASA BERAH CHUAN— David Livingstone khân Scotland ram a chhuahsan lai khân, an ram mite chu Kristian an la ni kim teuh lo mai si a, eng vângin nge Africa-ah a kal tâk si ? Min han chhâng ve teh le ? An ram chu a kalsan ngei mai chu a ni si a, an Kohhranah pawh chhandam la ni lo tam tak an awm si a, eng vângin nge chûngte pawh chu ngaihsak zâwk lo va, Africa ram thimah chuan thih dâwn lova a liamsan mai ?

PAHNIHNA— William Carey pawh chuan eng vângin nge England kalsan a, India ramah a lo kal tlat ? An ram England-ah ngei pawh mi tam tak Kristian la ni ve lo te pawh an tam si a ? Tûnah ngei pawh hian mi tam tak chuan Krista an la pawm chuang si lo lehnghâl. Chuti ni si, eng vângin nge a chhuahsan mai ? A va tidik awm lo ve ?

PATHUMNA— Eng vângin nge Judson pawh hian America chu chhuahsan a, Burma-ah a lo kal mai pek ? An ramah pawh Krista hnêna hruai loh an la tam vei nên ; eng vângin nge ka zâwt a che—tûnah ngei pawh hian Kristian la ni hauh lo tam tham fe an la awm lehnghâl si a, chûngte chu ngaihsak lo va, Burma rama a lo kal tlat mai ? Han chhâng teh le ?

A TAWP BERAH CHUAN— Eng vângin nge Tirhkoh Paula chuan Palestina rama miten Chanchin Tha an la hriat kim hma si a, Europe lam a pan tâk mai ? A chipuite ngei kalsanin kan pi leh pute ram lamah khân, ding takin a kal ta daih mai tih chu i hre ve ngei ang a. Chanchin Tha hril darh

kha a tum tlat mai si a. Eng vâng nge ? Palestina-ah khân awm rih a, Chanchin Țha an hriat kim thleng a, han beih rih âwm a va ni êm ! Han chhâng leh teh le ?

Unau duh tak, Bible thu angin ka han chhân sak ang che— "Lo chu he khawvêl hi a nih" avâng-in. United States of America hi khawvêl a ni mai lo va, Great Britain pawh hi a ni mai bawk hek lo va. Lo chu khawvêl pum pui hi a ni zâwk. I pian a hnu lamah lo neitu, kil khat chauh thlo fai hlurh a, a dang tihnim leh bur si i hre ngai em ? A vai-in a thlo fai zawk țhîn. America hi a kil khat mai a ni a, Canada pawh a sîr kil te tak te a ni bawk. Khawvêl pum pui tak meuh hi hrilh chhuah tûr a ni si ; kan lo chu khawvêl pum pui a nih miau chuan, a kil khâwr thlengin kan fang chip vek tûr a ni. Kan hna chu pakhat a ni a' a kil khat ațang chauhva beih țan chi a ni lo va, a rualin, a pumin kan nawr nghâl zâwk tûr a ni.

Sikret Company takngial pawh hian, ram hla deuh deuhah hian hralh chhâwngtu hi dah nachâng an hria a. Sikret maktaduai tam tak an thawn chhuak a, mite tui tih zawng hi an zawng hle leh-nghâl a. Hetia an thawn chhuah vak vak hian, in lama miten an zu duh ta lo tihna em ni ang le ? Hmeichhiain zûk an chîn ve tâk hnu phei hi chuan kan ram chhûngah pawh hian hralh a tla hle ta a ni. Hei mai hi duh tâwk lovin, ram dang hla deuh deuhah an missionary te chu an tîr chhuak ve a, a chhan chu hralh hnem zâwkna tûr ram thar an duh vâng a ni. Keini ai hian hêng Company te hi

an fing zâwk a ang hle, an thil tih dân kalhmang hi Pathian tum dân nên pawh a inang hle mai a, an tih dân entawn hi thil tih chi tak a ni rêng mai. Mahni in leh lova tawm tlat a, hnathawh zawh hma lova chêt sawn duh hauh loh hi Pathian duhzâwng a ni lo. Ani chuan khawvêl zawng zawnga kal tûrin min duh zâwk a ; a ruala bun kim nghâl vek hi a duh dân a ni nghe nghe.

TLAR HNUNG TE CHU

Kan Lalpa Isua Kristan mipui sângnga a hrai kha i la hre reng em ? Hlobet chunga a pâwl pâwla a ṭhuttîrte kha han en lêt teh. Chhangpêr leh sangha te a lâk a, mal a sâwm a, a zirtîrte hnêna a pêk kha. Tin, an han sem lai khân, anmahni hnaih hnaih kha an pe hmasa a, a hnung lam tlarte chuan an la chan ve hmain, an hnaih tlârte chuan an lo chang nawn hman tawh hial em ni kha ?

Teuh lo mai ! Lo ti palh te nı sela, a tlar hnungte phunnawi thu kan hre êm êm ang. "Hei, kan la chang ve hauh lo mai, a ṭhenin vawi hnih an dawng tawh si a," tiin buaina a chhuak hıal tûr a ni ; mahse chutiang chu kan hmu lêm lo va.

Tin, chutiang chuan lo bengchheng ta deuh pawh ni se an thiamawm hle ang. Keını chuan tûnah hian malsâwmna pahnih chungchang thute kan sawi tawh a. Anni erawh chuan malsâwmna pakhat mah han sawi tûr pawh an la hre si lo va. Keinin a lo kal vawihnihna chungchâng kan sawi laiin, anni chuan a lo kal vawikhatna thu pawh an la hre hauh lo mai a. A dik pawh i ti thei rêng rêng em ni ? "Vawi khat mah la hre lo an awm

lai si a, engahnge keinin Chanchin Ṭha chu vawi-hnih kan lo hriat nawn bîk ang ?" Kan Lalpan mipui sângnga a hrai ṭum khân, tumah mi dang ei ve hma a, vawi hnih hman chu an awm hauh lo va, chu chu ka hriat tlukin in hre ve tho va.

Pastor tumah tlar hnung lama mite nêna buaina tâwk ṭhîn ka la hre ngai lo va. Amah tibuaitute chu tlar hmasa lama ṭhute hi an ni ber fo mai. Tlar hmasa lam hote chu hrai tlai lutuk tawhte an ni a, thlarau lam pum pui chak lohna an vei tawh a. Engti kawnga anni chu châwm tûr nge an nih tih te Pastor chu an hrilh zêl tawh a ; engtik huna tihtâwp tûr nge tih te, engtia rei nge chu chaw chu pêk tûr an nih tih te leh, eng ang chaw nge pêk leh tûr tih te an hrilh an hrilh mai ṭhîn a. Chutianga a tih loh chuan an sawisêl a, a dik lohna chu an sawi chhuak duh zêl mai ṭhin. Pastor chu thil hre thiam hma mi a nih chuan, tlar hmasa hote chu an rilṭâm nân, an kalsan rih ang a, tlar hnung lam-ah chaw te chu a va pêksan rih ang a, tin, a lo kîr leh hnu chuan, an lo rilṭâm tawh avângin a rawng-bâwlna chu an lem leh thei tawh ang a, sawisêl leh phunnawi pawh a reh thei tawh ngei ang.

Ka ṭhiante u, kei chu tlar hnung lama mite zîngah ka tel ṭhîn. Tlar hnung lama Nunna Chhang châka rilṭâmte zîngah hian ka chêng ṭhîn. Hei hi tih dân ṭha zâwk a ni em ? Tlar hmasa lamah hlîr em ni chaw chu kan sem ang ? Tlar hmasa hote chu an chaw ei ang, tlar hnung lam mite chu pêk chhuah ve dân kawng kan zirtîr zâwk tûr a ni dâwn lâwm ni ? Tichuan tlar hnung pawh chu, Chanchin Ṭha chuan a va thleng phâk tawh ang.

Kohhran pakhatin a tih theih ropui ber chu Ram Thara an Pastor tirh chhuah hi a ni, hei hi i lo hre tawh ngai em ? Hetiang aia kohna chiang zâwk hi beisei tûr dang a awm lo. A lo haw leh chu, mi thar hlak a lo ni mai ang. A ṭûlzia ama mit ngeia a va hmuh hnu chuan, a awm ngaiin a awm thei tawh rêng rêng lo vang. Hêtiang dinhmun danglam hian amahah thil danglam a thawk lang ngei ngei ṭhîn. Tûn hma ai daihin Kohhran tân pawh amah hi a hlu zualin a hmantlâk zual êm êm ang. Mahni pastor rawih lai ngei mai han tirh chhuah ka han rawt hi, keimahah a hlâwkzia ka hriat tawh avâng a ni. Kohhran tin hian hetiang hian ti se, a pawimawhzia leh a hlutzia an hmu chhuak ve ngei ang. Tlar hnung lam chu va hmu ve ngei sela, a ṭha ber a ni. Thim zînga vawn tûr nei lova an vâk a, Chanchin Ṭha lo thlen hun an lo nghâk lai chu va hmu ngei rawh se.

Dr. DUFF NGENNA :

Dr. Alexander Duff, India rama Missionary hlun chu Scotland-ah châwl hlen turin a lo haw a ; an Presbyterian Kohhran General Assembly hmaah chuan ngenna a siam a, mahse, chhânna engmah a hmu ta hauh lo mai a. A thu sawi lai chuan a thi-dang ta a, an zâwn chhuak a ; daktor chuan a lung lam te a endik a. Daktor-in a khawih vêl lai chuan, a lo meng chhuak leh thei ta a, daktor hnênah chuan, "Khawiahnge ka awm ?" tiin a zâwt a. Daktor chuan, "Che suh, i lung a na hle a nia," a ti a. Mahse, chu Lalpa sipai tar tawh tak chuan, "Mi

hruai kîr leh rawh u, mi hruai kîr leh rawh u. Ka ngenna sawi lai kha ka la sawi zo hlei nem !" a ti a. Daktor chuan, "Mu hle hle zâwk rawh, thu va sawi leh tûr chuan, i chak lo tak zet a ni e," a ti a.

Mahse, chu Missionary upa tak mai chu thawh tumin a tal vak mai a, a tumna nasatna chuan a chak lohna chu a hnehin, a ke chuan a ding chhuak leh thei ta hrâm a. Hnial chi a ni lo tih an hriatin, daktor chuan a bân leh lamah a chelh a. Moderator-in leh lamah, chutianga inṭâwiâwm phei chuan, Pulpit lam chu an rawn pan pheipui leh ta a. Pulpit kailâwn an chhohpui lai chuan, mipui chu zahna entîr nân an ding vek a ; tichuan amah chu an chelh reng lai chuan, a ngenna chu a sawi zawm leh ta a.

"Queen Victoria-in India tâna Volunteers kal tûr a sâwm lai khân, a za têlin tlangvâlhote chu an inpê a. Lalber Isuan a han sâwm erawh chuan, tûmah a hmu zo lo," a han tih zawh chuan, a han châwl rih a. Tin, "Scotland hian India tâna fate pêk chhuah tûr a nei ta lo tih hi a dik em ?" a han ti leh a. A chauh êm avângin, a han hahchâwl leh a. Chutah, "Aw le, Scotland hian chutianga kal chhuak tûr tlangvâl a neih tawh loh chuan, kei, putar chau leh bawksawp tawh ngei hi, ka kal leh ngei ang ; thu hril thei tawh lo mah ila, Ganges lui kamah ka mu ang a, tah chuan ka thi nghâl ang. Tichuan India mite chuan, Scotland ramah chuan mi pakhat an thlarau tâna a nunna pe huam a awm a ni tih an lo hria ang," a han ti leh ta a.

Chutah zet zawng, an tuar zo ta ngang lo va, kil tin aṭang chuan, "Kei ka kal ang, kei ka kal

ang, heta hi ka awm e, ka kal ngei ang," tih aw a lo chhuak ta sup sup mai a. Chu Missionary hming-thang tak a thih lai vêl chuan, tlangvâl tam tak chuan India ram chu an thleng chho ta hlawm rêng a ni. Pathianin Dr. Duff hmanga ngenna a siam chuan, mi tam tak chu, Missionary atân, an nunna pe tûrin a tîr chhuak ta a ni.

Ka ṭhian duh tak, nang, i kal ve dâwn em ? Pa-thianin kal chhuak tûrin a hrilh tawh che em ? A kohna i hre tawh êm ? Nangmah tak tak i kal theih ngang loh pawhin i aiawh tal i tîr chhuak dâwn em ? A engemaw zâwk zâwk hi chu i tih ngei tûr a ni e.

Eng vângin nge Chanchin Ṭha hi, mi tinin vawi khat tal pawh an la hriat hma si a, vawi hnih kan lo hriat nawn bîk ang.

BUNG 4

KHAWVEL ZAWNG ZAWNGA HRIL KIM HMAIN KRISTA A LO KAL LEH ANG EM ?

Marka 13 : 10 i keu chuan, "Chanchin Ţha hi hnam zawng zawng hnêna hril hmasak tûr a ni" tih i hmu ang. Tin, Matthaia 24 : 14 i en leh chuan, thu thuhmun i hmu leh ang, tlêm belh a ni thung ang, hetiangin, "He ram Chanchin Ţha hi hnam zawng zawng hriattir tûrin khawvêl zawng zawngah hrilin a awm ang ; chu mi zawhah chuan Tâwpna chu a lo thleng ang," tiin.

Hêng châng awmzia te ka sawi fiah hma hian, ka thupui hi tihchian hmasak ka duh a ni. Tihchian ka tumnaah hian, "Boruakah khîan Krista a lo kal leh ang em ?" tih hi ka zâwt hauh lo che a. Mi-thianghlim lâwr thu pawh ka sawi a ni hek lo, Ka zawhna zâwk chu ; "Krista chu leiah hian a lo kîr leh ang em ? A ram chu rawn dina rorêl tûrin a lo kîr leh ang em ? He hun hi titâwpa hun thar dang rawn din leh tûrin a lo kal ang em ? He khawvêl hi hrilh kim a nih hma loh chuan A lo kal leh ang em ?" tih hi a ni.

Tin, i chhinchhiah atâna ka duh chu, khawvêl zawng hi Kristian ram a nih hun tûr thu ka sawi hauh lo va, Kristian an nih kim vek hunah chauh, A lo kal leh ang, tih thu pawh ka sawi hauh lo va, i lo ngaih pawlh palh hlauh ang e. Ka thu hman hi "Hril darh" tih a nih hi, lo hria la. Kristiana siam, tih leh Hril tih hi thil hran daih a ni. Ka thuchah hi hre thiam

tûr chuan, kan thupui "Khawvêl zawng zawnga hril kim a nih hmain Krista a lo kal leh ang em ?" tih hi, i hre chiang hmasa phawt tûr a ni.

Khi lai châng ka han târlante khi ka chhiar hian, hmânah chuan, ka rilru hi a tibuai hle ziah mai a. Markaa mi khi a ni zual a. Engahnge Krista Isua hian, "hmasak" tih thu kher hi a hman ni ang tih ka hre fuh thei mai lo va. Engahnge Chanchin Ṭha chu hnam zawng zawng hnênah hril tûr a ni," a tih tluangtlam mai lo va, "hril hmasak tûr" tih thu kher hi a hman ? Hetiang hian ti sela chu awmzia pawh a nei fel nghâl mai tûr hi a ni a. Tin, kei pawhin harsatna nei hauh lovin ka hre thiam nghâl mai ang. Mahse, a sawi tum a ni hauh lo mai si a. "Hmasak" tih thu hian a kal khalh tlat mai a. Hnam zawng zawng hnênah hril hmasak tûr a ni, a ti miau mai si, engnge tihlan a tum ? Eng vângin nge "hmasak" tih thu kher hi a hman le ?.

A VANG HMASA BER

A chhan ni ngeia ka rin chu, he hna "hmanhmawhzia" avâng hi a ni ngei ang. Thil dang engmah kan tih hma hauhvin he hril darh hna hi kan tih phawt hi a duh a ni.

"He chhuan awm lai hi chuan, he chhuan vêk hian a bitum hman chauh va. He chhuan hian chhuan kal taa mi thim te chu a zuk hrilh thei tawh hauh lo, an thih boral zawh tawh avângin. Chhuan hnuhnûng bera Kristiante hi chuan, chu mi chhuan awm chhûnga mi thimte chuugah mawh an phur liau liau si a. Tin, keini chhuan awm lai hi chuan,

chhuan lo awm leh tûr chu kan han tawng phâk leh bawk lo, an la pian rih loh avângin. Tin, an lo seilen hun chuan keiniho chu kan lo thi bo zo leh tawh bawk si ang a, tichuan, keini chhuan chhûnga kristiante hi chuan, mi thimte kan beih nghâl mai loh chuan, Krista hre lovin an boral liam mai dâwn a ni. Chhuan leh chhuan kha a inbitum ngei tûr a lo ni.

Kan Canada hmâr thlang lamah chuan, buh lâk rûnpui hi kan nei kum tin ṭhîn a, Buh seng hun hian buh seng rêl bîkah, loneitute chu an tlân liam mur mur ṭhîn. Eng vânga çhuti êma rêl hiala tlân liam ta ṭhîn nge an nih ? Engahnge chuti taka an hmanhmawh ? Eng vângin nge chu hun chu pumpelh an hlauh êm êm ? Engahnge nakin hnu deuhvah pawh an tih mai loh ? A vâng chu, tûna an tih loh chuan a tlai lutuk mai dâwn vâng a ni. Chu buh seng tûr chuan, hun bîk a nei a, mi tûmah a nghâk thei lo. A kum leh lama mi tûr chu thu dang ni sela, tûn ṭum buhseng tûr hi chuan, hun bîk a nei tlat a ni. Buhte chu senga buhphal te chu buh zêmah lâk-khâwm thuai thuai a ṭûl a, chutilochuan, a hmunah khân an ṭil rîral zo mai ang, Chuvâng chuan an hmanhmawh a ni. Hetiang chiah hi Lalpa buhseng chungchâng pawh hi a ni. Chuvâng chuan, he chhuan hi chu, tumah thawk chhuak kan awm loh chuan, an boral ngei mai dâwn a ni. Isua hming hre lovin mual an liam a ṭûl ta a ni. Chu chu hril darh hi a ṭûlna chhan pakhat chu a ni.

Eng chhuan ber emaw hi chuan khawvêla Chanchin Ṭha hril darh chu an la tisei ngei dâwn tih chu a lang sa. Keini chhuan hian eng vângin nge

kan tih zawh mai lo vang ? Engahnge chhuan dang tih tûra kan dah kher ang ? Chhuan hmasa te kha chuan an lo ti ta lo tih i hre si a, chhuan lo awm leh tûr hian an rawn tikim ngei ang tih pawh i hre thei si lo va, chhuan khat awm chhûnga tih zawh a ni ngei tûr a ni tih lah kan sawi chiang tawh si a. Eng vângin nge keini chhuan ngei hian Lalpa thupêk chu kan tihhlawhtlin nghâl mai loh vang ? Min han chhâng teh. Tumna fiah leh sakhat kan neih chuan kan ti thei êm êm a ni.

Nang erawh chuan a huphurhawm zâwngin i thlîrin, khawvêl mihring 35% (Zazêla sawmthum panga) chauh mai Chanchin Ṭha hrilh tûra kum 2000 (sang-hnih) dâwn lai a duh si chuan, engtinnge a dang 65% (za zêla sawmruk panga) te chu kum rei lote chhûnga kan hrilh theih mai ang, tiin i beidawng nghâl a ni âwm e. Kum 2000 dang a la duh tak tak i ring maw ? Kei chu ka ring tawh hauh lo. Tûn laia kan hril darh dân hmanraw rang tak tak nên hi chuan rei bei tûr chi a ni hauh lo. Kan chhuan a ral hma ngei hian tih zawh hman a ni êm êm ang. Tûn lai thil thiam thar chak tak takte hmang hi chuan a theih lohna tûr ka hmu zo ve lo.

TUN LAI HMANRUATE

Tûn lai chuan Radio hmangin kan bei ta a, khawvêl hmun pawimawh deuh deuhah dah an ni ta hlawm a. Hêng Radio hmang hian Chanchin Ṭha chu kan puangdarh thei ṭan ta a ; tûn hmaa kum tam bei kha dârkâr hnih khat lek chhûngin kan hrilh chhuak thei ta.

Tin, mipui pungkhâwm hnêna thusawi dâwn pawhin, kan ngaihthlâkna dâwt—tlâng arh hran hran kan vuah kual thluah thei ta bawk a. Africa rama Missionary pawhin a in chungah khân aurinna a vuah a, chu mi hmang chuan Chanchin Ṭha a puang chhuak ṭhîn a. Khawpui mi zawng zawngin an hre ṭhîn. Amah tak tak chu va vâk chhuak sela chu, mi inah te chuan a duh duhin a lût thei hauh lo va, Mosolman chhûngkua te an ni hlawm si a ; va lût thei pawh ni ta rêng mah sela, an hnêna a sawi chu an lo phal lo mai thei bawk a. Mahse chutia a au chhuah chuan, an hre lo thei lo mai a, aurinna hmanga a thusawi chu khap theihna thu an nei bawk si lo, a khaw pum pui chuan an ngaithla leh ṭhîn. Hetiang ang remchâng hriatna hi chuan Chanchin Ṭha chu a puang darh ngei ngei ṭhîn rêng a ni.

Chu lovah tûn lai chuan Record Player lam kan uar leh ta a, kawngro a su leh hle mai, a sâng têlin kan siam chhuak thei ta lehnghâl a. Chûng mi thim zînga lo harh hmasate chu record-ah an zai a, thu an sawi bawk a ; tichuan, chu record chu an tinawn thei ta reng mai a, a missionary ber pawh chuan, engnge a thu chu tih pawh a hre bîk hlei lo va, mahse, chu rama mite chuan. an ṭawng ngei a nih avâng khân an lo tlân khâwm a, an ngaithla châk ṭhîn. Chutia a ngai hlîr a sak nawn emaw, a sawi nawn leh ṭhîn avângin, an hre zing khawp a, tam tak phei chuan an hre chhuak vek hial ṭhîn. Record zai mai kha a ni si a, an hnial thei bawk si lo va. An tih theih awm chhun chu, chu record thu puanchhuah chu pawm emaw, hnial kalh emaw a ni.

Hril darh nân hian thlawhtheihna pawn nı nman ṭan mêk a ni leh ta. Tlâng ram hmun khirhkhân, chawlhkâr ruk ruk kal ngai te pawh kha, dârkâr hnih lekah missionary-ten an thlen theih phah ta. A han thlen veleh khân chauh leh hah pawh sawi tawh lovin, Lalpa hna atân a inbuatsaih thei nghâl ta mai a. Tûnah chuan, hmun tam takah chuan kea kal chu hman lai thil a lo ni ta. Ama in leh lo aṭangin a kâra chawlh lailawk leh kea kal vak vak, inphurh chawp lehnghâl, awm tawh lovin, mission hmun chu a thleng nghâl nalh thei ta. Lo dam lo ta pawh ni sela, thlawhtheihna bawkin a in lamah damdawi in ṭhaah phurh haw thuai theih a ni tawh bawk a. Thlawhtheihna hian missionary-te harsatna tam tak chu a sut vensak ta a ni.

Ka thil thlîr ber pakhat chu, in te deuh, chi kim vẹ biai si, boruak thunun theih bawk si kan sak hun tûr hi a ni. He in ang hi kan sak theih a, ram lumah kan va dah theih hlauh chuan, missionary tân a ziaawm phah dâwn êm a, a zir belh theih ang a, a hahchawlh thei bawk ang a, boruak lum lutuk kha a pumpelh thei reng bawk dâwn a ni. Chutiang in te chuan, missionary harsatna a chhâwk bâkah, a hrisêlna leh a hmantlâkna chu a tipung sauh ang.

Hêng remchânna thar zawng zawngte hmang hi chuan, kan hun chhûng ngei hian khawvêl pum puia Chanchin Ṭha hril hi thil theih a ni tih hi ka ringhlel hauh lo ; hnam sângkhat aia tam mah la hrilh tûr phei chu an la awm na a. He hna ṭûl bikna hian min chettîr tûr zawng a ni ngei mai. Kohhran

hian a ṭûlzia chu, hmu chiang thiam ve tawh sela chu, khawvêl pumah chanchin Ṭha hril chhuah a ni tawh daih ang.

Tichuan, kan tum ber tûr ni ta chu, hun rei lo thei ber chhûnga khawvêl pum puia Chanchin Ṭha hril kim thuai hi a ni ta. Kan tih zawh theih hma poh leh A Lalna ram chu rawn din tûrin a lo kîr leh rang dâwn a ni tlat si a. Hrilhlâwkna thu sawiho leh inrin dik siak maiin, ani chu a rawn kirtîr leh hauh lo vang, mahse tih tûr te chu lo ti zo ila, tichuan, Lalber chu a lo kîr leh ngei ang. "Lalber rawn hruai kîr leh ngei hi engahnge tumahin in rawt loh ?"

A VANG PAHNIHNA

A pahnihnaah chuan kan Lalpa hian, Amah ngei rorêl tûra a lo kîr leh hmain, he khawvêl hi a pum puiin hrilh hmasak phawt hi a remruat dân a nih vâng a ni.

Marka bung 13 pum pui hi, i chhiar chuan, kan hun lo tâwpna chungchâng leh kum sâng rorêl thu kan Lalpa hian a sawi a ni tih i hmu chhuak ngei ang. Thil lo thleng tûrte a han sawi a han sawi a, thawk khatah a tâwp thut a, thu dang deuh mai "Nimahsela, hêng thil lo thlen hma hian, he hun a tâwp hma leh Hun thar a lo kal leh hma ngeiin, he Chanchin Ṭha hi hnam zawng zawng hnênah puandarh hmasak phawt tûr a ni," tih hi a sawi ta thut mai a. Matthaia ziakah phei chuan, "Chu mi zawhah chuan tawpna chu a lo thleng ang," a tih belh leh chiah a. He thu khei hian a tichiang lehzual

a, a tum hi han ngaih sual luih theih chi pawh a ni hauh lo mai. He hun hi, khawvêl pum pui hrilh a nih veleh, a tâwp chauh dâwn tih kan Lalpan a sawi a nih hi.

Chiang zâwkin han sawi leh ila : Isua Krista, a Lalna leh a thiltihtheihna leh a ropuina nêna he lei ngeia rorêl tûra a lo kîr leh hma ngeiin, A Chanchin Ṭha chu, chi tin, ṭawng tin leh hnam tin hnênah puandarh kim hmasak phawt tûr a ni. Thupuana kan hmuh angin vân ramah chuan, hnam tin ata mi ṭhenkhat tal chu hmuh tûr awm zêl ngei tûrin min hrilh a. Chuvâng chuan, hnam tin, chi tin, mi nung tin hnênah Chanchin Ṭha puan darh chu kan mawhphurhna a ni, Tirhkohte Thiltih 1 : 8-ah pawh khân hêng hi tihin a awm ngei ang tia a ziak reng kha.

Matthaia hi chuan, Ram Chanchin Ṭha chungchâng a sawi ngei a ni tih chu kan hria a. Kei hi chuan a pahnih, Pathian khawngaihna Chanchin Ṭha leh a lalna ram chanchin hi ka hril kawp tlat thung. Khawngaihna Chanchin Ṭha hi chu, Isua chu mi sualte tân a thi a ni tih thu lâwmawm hi a ni a. Ram Chanchin Ṭha erawh chu, Isua chu rorêl tûrin a lo kîr leh ang tih thu lâwmawm hi a ni leh a. He thuchah pahnihte hi a ruala puan darh tûr an ni rêng a ni. A eng ve ve pawh hi puang ila, thuhmun an ni rêng rêng a, danglamna a awm tehchiam lo, puan darh ngei âwm ve ve a ni. A eng ve ve pawh hi Chanchin Ṭha an ni a. Tâwpna lo thlen hma ngeiin puan darh kim vek tûr a ni.

BUNG 5

HNATHAWH ZAWH LOH CHU KAN NGAIHTHAH MAI DAWN EM NI ?

Rom 10 : 13—15 hi i lo enchiang teh ang u. Tah hian, "Tupawh Lalpa hming lam apiangte chu chhandamin an awm ang," tih hi a ni a. A nih leh, an rin loha chu engtinnge an lam ang ? A thu an hriat loha chu engtinnge an rin ang ? Thuhriltu awm lovin engtinnge an hriat ang ? Tirh an nih loh chuan engtinnge thu an hril ang ? Thil ṭha chanchin lâwmawm thlentute ke chu a va mawi êm ! tih ziak ang khân," tia ziak kan hmu a.

He lai chângahte hian Pathian thuin "Engtinnge" a tih palite kan hmu a. A hmasa ber chu, hming lam chuan Chhandama awm theihna thutiam kan hmu phawt a. Mahse Lalpa hming lam tûr chuan "rin" a ngai a. Ring thei tûr dinhmuna an awm theih nân "hriat" phawt a ngai leh a. Hre tûr chuan, tuten emaw an va "hrilh" a ngai leh a. Hrilh tûr pawh chuan "tirhin" an awm hmasa phawt tûr a lo ni tlat si a. Tichuan Pathian chuan, mawhphurhna chu kan chungah a dah ta rêng a ni. Kan tirh chuan missionary chuan a va hril ngei rêng ang. A va hril chuan, mi thimte chuan an lo hria ang a, an lo ring bawk ang. Tin, an rin phawt chuan Lalpa hming pawh chu an lam bawk ang. Lalpa hming an lam chuan, chhandamin an awm ang. Amaherawhchu he thu inkhaidiat chhâwng hi a bul, a ṭan tirhnaah kan tang tlat mai a, kan tîr phawt tûr a ni mai.

ȚAWNG HRANG HMANGTE LEH HNAM TENAU HRILH LOHVA LA AWMTE

He khawvêlah hian țawng hrang engzâtnge awm i hria em ? I ngaihtuah ngai loh zâwng tak a nih ka ring a, hriat pawh i hre meuh lo vang. Ka han hrilh ang che. Tûnah tak hi chuan țawng hrang pui deuh ngawt pawh 2974 (sânghnih zakua sawm-sarih pali) he khawvêl pumah hian a awm. Hêng țawng hrang 2974 zîngah hian, an țawnga Bible lehlin, a pum emaw, a țhen emaw tal pawh nei tawh engzâtnge awm ? Tûn thleng hi chuan 1,185 chauh a la ni. Tichuan an țawnga Pathian thu pawh nei lo rêng rêng chu 1,789 an la nih chu ! Han ngaihtuah teh, i ngaihtuah ngam em ? Kum 2000 dâwn lai a lo ni tawh si a, missionary hna leh khawvêla hrilh darh hna kan bei chung pawhin țawng hrâng 1789 chuan Pathian thu chu an țawngin an la nei ve ta hauh lo mai chu a ni a ! Pathian chuan engnge min hrilh kha ? "Rinna chu hriatna avângin a lo awm a, hriatna chu Pathian Thu avâng-in a lo awm a," tih min hrilh a. Hrilh an nih miau si loh chuan engtinnge an hriat theih ang ?

Hnam hrang 2000 aia tam mahin an țawngin Pathian Thu hi an la nei hauh lo tih hriat chhuah a ni nghe nghe a. Hêng hnamte hi an chênna i ngaihtuah ngam em ? An zîngah missionary an la awm hauh lo va, Pathian Thu pawh an la nei lo rêng a ni. Chu mi awmzia chu Isua hming hi an la hre hauh lo tihna a ni lo thei lo.

Hetiang hnamte hi New Guinea-ah 626, South Sea Island-ah 521, Africa-ah 350, South America-ah 300'

Australia-ah 200, India-ah 100, Indo China-ah 60, Philippines-ah 60. Tichuan hêng hnam 2000 lai hian, thim zîngah Isua Krista Chanchin Ṭha chu an la nghâk reng a ni.

Brazil-ah ngawt pawh khuan, Red Indian hlang ngat 1,500,000 an awm a, hêng hi hnam hrang 100 laiah an inṭhen hrang leh nghâl si. Bolivia pawh khuan 1,000,000 lai Red Indian a nei bawk a. Peru phei chuan 2,500,000 lai Red Indian a nei a. Tin, Columbia-ah pawh 100,000 lai an awm a ; an hmân lai pipu nun khân, an la nung leh nghâl a, a dang 50,000 te erawh chu khawvêl êng an hmu ṭan dît dêt tawh a. An awmna hi tlâng ram chhêngchhe tâwk tak te a ni.

Hêng hnamte hi engtia va tlawh chhuah tûr nge ni ta ang le ? Kan Kohhran ṭhalaite chauhvin, kan Bible Sikula ṭhalaite chauhvin, kan Pathian thu zirnaa ṭhalaite chauhvin he hna hi an ti thei, tlangvâl te chak lai tân lo chuan tlâng ram, kawng mumal pawh awm hleih theih lohnaah chuan, mi dang kal theih a ni lo. He rawngbâwl hna atân hian ṭhalaite chu an va pawimawh êm ! Ram Thar Board tin mai hian he laia thawktu tûr hi an zawng huai huai mai nghe nghe a ni.

He hna ṭûlzia ka hriat avâng hian kei pawh, Great Britain-ah ka va zin a, tlangvâl thalaiho chu ka va sâwm a, mi 1200 lai an inpe ta nghe nghe a. Hei vâng hi alâwm America leh Canada-ah te pawh ka zin vêl a, ka phar vêl chiam ṭhin. "Hnathawktu an tlêm." Hnathawktute tam zâwk kan nei ngei ngei

tûr a ni. He thil avâng hian alâwm kei pawh hi missionary hna atân ka indah hmasak phawt zêl rêng ni. He khawvêl pum pui hi hrilh a ni ngei ngei tûr a ni, kan hun chhûng ngei hian. Kan beiseina chu ṭhalaiteah hian a innghat tlat a. Anni hi an kal chhuah loh chuan, he hna hi thawh lohvin a awm ngei dâwn a. naupang leh pitar hna a nih loh avângin. Pathian chuan ṭhalaite a sâwm e. Kan rama ṭhalai leh pavalai chuan chhâng lul teh se !

A zirtîrte pawh kha la naupang tak an la ni vek a ; Isua pawhin an tleirâwl lai ngei khân a thlang hlawm rêng a ni. An hun tam zâwk chu an hma lamah khân a la awm a, chu zawng chu Pathian tân an hmang zo ta ṭhak mai a nih kha. Keini pawh an chanchin zir te tea tawmsan mai lovin, an tih dân chu kan thîk dâwn lâwm ni ? Pathian chuan Fapa pakhat chauh a nei a, chu ngei chu missionary-ah a siam hlauh leh nghâl a. Keini pawh Pathian tih dân aia hniamah chuan kan lungawi mai dâwn em ni ?

Tûn lai pawh hian mi tam tak chu a sûlsutu an nih dâwn phawt chuan, kal hnial hauh lo an tam ang. Mi hrâng chanchin Livingstone te, Moffat te, Carey te, Judson te leh mi dang tam tak an Lalpa tâna an nun pêk huam chanchin te an chhiar a ; hei hian an thinlung a khawih êm êm si a. Ka ṭhian duh takte u, Missionary Society te chuan hmahruaitu tûr sâng têlin an duh a, hnam hrang sâng aia tam, la tlawh loh ram an la awm reng bawk a. Tlawh loh ram atân chauh kan thupui ber hi eng vângin nge kan hman tawh loh vang ? Engahnge puang chhuaktu hmasa kan nih loh vang ?

Sumatra thliarkâra ka awm lai chuan, khaw lian fe pakhat, tuma la tlawh loh a la awm tih ka hria a. Thlen tum chuan, ramhnuai pik kârah chuan ka vâk ta a. Chu khua ka han thlen vêl laia ka thinlunga lâwmna lo chhuak chu, a sawiin a sawi hleih theih loh a ni ber mai. Kraws thuchah kengtute zîngah chuan, he hmun han tlawh hmasa ber ka ni tih ka hriatna chuan hlimna sawi hleih theih loh min siam a. Tûnah pawh hian la naupang deuh ila chuan, mi tihên sa tawh a, missionary-a chhuah ai chuan, Livingstone-a tih angin, tuma la kalna ngai lovah ngat ka kal zâwk ang; tichuan an ṭawng ka thiam ang a, kan Bible zînga bu ṭhenkhatte hi an ṭawngin ka lehlin sak ang a, Chanchin Ṭha chu an hnênah ka pe a lo ni ang; tin, kei pawh chu hmahruaitu ka lo ni bawk ang. Hetiang tluka rawngbâwlna hlu hi a awm thei lo.

Chuti si chu, engahnge i awmna ram leh khuaah kher nun chu i hman zawh mai ang ? Eng vângin nge he hna ṭûl hi i hmuh hmaih mai ang ? Tuma la kal ngai lohna ramah chuan tûnah pawh hian i kal thei mai. I nunna chu thil hlu takah i hmang ral thei mai. Heta in rama i awm reng chuan, mi pheikhawk chunga ding ang mai i ni, i tih loh tawp tûr i ti reng mai a ni. Chûng ram thima i kal erawh chuan i kiu nghahna tûr hmun chenin i nei thlap ang ; hmun a ruak zau êm mai ! Chuvâng chuan awmze neiin nung mai zâwk teh ! Tichuan sûlsutu zînga mi i lo ni mai ang.

Tûna i rilrua awm chu ka hre thei maiin ka inhria. Tirhkohte Thiltih bung 1 : 8 kha i ngaihtuah ve vung vung a, a chhiar dân dik lovin i

chhiar ta nghe nghe a, hetiang hian :— "Ka thu hretute" nih thuah hian, Jerusalem-ah i han ṭan 'hmasa phawt' ang a, chu mi zawhah "Judai ramah" tin, chu mi hnu lehah chuan, 'Samari ramah,' tin, a hnuhnûng berah chuan, "kâwlkil thleng pawhin" tiin. Hetianga i chhiar hi chuan, a awmzia i fuh lo hle a ni. Hetiang zâwk hi kan Lalpa sawi dân chu a ni :— "Tichuan Jerusalem khuaah leh Judai ramah leh Samari ram khaw tinah leh kâwlkil thleng pawhin ka thuhretu in ni nghâl ang," tiin. Kan Lalpa hian "hmasak phawt" thu a sawi hauh lo va. "a ruala beih" thu a sawi zâwk tih lo hre tawh ang che. Han sawi chiang lehzual ila : A rualin Jerusalem leh Judai leh Samari leh khawvêl hmun kil tinte chu kan bei nghâl tûr a ni, tih thu pawimawh ber hi, a chah zâwk che a ni e. Kan ram lama chin fel ṭûla kan hriat zawng zawng tih zawh vek hnu chauhva tih tûr angah te i lo ngai palh mai ang e. In lam leh ram dangte chu a rualin kar bei zâwk tûr a ni.

MI CHI HRANG PATHUMTE

Hêng mi chi hrang pathumte hi ka han cho teh ang. A hmasain a tîr chhuaktu, chutah lo ṭawngṭaisaktu tûr, a tâwp berah chuan a tê ber ni lovin, a va kal chhuak tate kha.

Tute emaw chuan an tîr chhuak tûr chu a ni phawt a, tirh chhuah nân chuan pawisa a ṭûl nghâl a. Tin, tute emaw chu a hrui chelhtu tûr a ṭûl leh a, chu chu ṭawngṭainain a ni. Ka ṭhian duh tak, i kal theih loh pawhin Pathian chuan a tîr chhuaktuah a duh che a ni ngei ang ; i aia kal tûrin mi

dang a ngaihtuah dâwn a ni ang, I kova tla chu pawisa hlawh chhuah a, chu mi chu an kalna tûr atân pêk chhuah a ni. Tin, hei hi hre reng rawh—Lâwmman sem niah chuan chanvo thuhmun reng, hlut dân inang in dawng ve ve ang.

A tîr chhuaktu bâkah kawng hrana beitute an la awm a, chu chu ṭawngṭaitute an ni. Hêng zîngah hian i tel pawh a rinawm hle mai. I thawh chhuah emaw, i hlawh chhuah thla tina mi chu in chhûngkaw ei khawp che che a ni si a, he dinhmuna i awm chuan i chanvo chu ṭawngṭaia lo ram ṭan hi a ni. Ni tin Africa leh India leh China tân i hun i hmang ziah thei thung a. Chûng rama Missionary awmte hming chu i kawl ṭha kiau ang a, an tân i ṭawngṭaisak thei reng a ni. Hei hi i mawhphurhna chu a ni ngei ang ; he mi pawh hi i ti lo a nih vaih erawh chuan hrehawmnain a hmuak nghâl a che. Ram thima kalte tâna rinawm taka i lo ṭawngṭai fo chuan lâwmman pawh i hmu ve ngei ang ; chu bâkah an hnaah chuan, chanvo i lo nei nghâl bawk ang.

Tin, a kawng dang leh chu, a va kal tate kha an ni. Mi hrisêl i nih a, training i neih theih bawk chuan missionarya chhuah chu harsatna a awm chuang hauh lo va, nangma duh leh duh loh athu emaw, i inpêk duhna zâwng a nih leh nih loh thu a ni zâwk. I dam chhûng hun hman ral tûr thuah Pathian râwn la, he lam kawnga turna i thinlunga a awm phawt chuan Pathianin a ko che a ni ṭhîn. Khawvêl hnaah hian a ropui ber nge nge a, heta tâna inpe tûr hian ka sâwm a che. I theih phawt

chuan liam ngang teh, i tisual lo vang. Hetiang hna hi khawvêlah hian a anpui pawh a awm hauh lo zu nia. Eng vâng nge ? missionary te chu Lal chhûngkua an ni tlat bîk mai. I mi kawm tûrte chu khawvêl mi fel leh thianghlim leh ṭha ber te hlîr an ni tih i hmu chhuak nghâl bawk ang.

Pathian duhzâwng hriat hi i tum tawh ngai rêng rêng em ? Tum ta la, engtinnge i hriat theih ang le ? Ka han hrilh ang che. I dam chhûng hun khawhralna tûr chungchângah ṭawngṭai ṭan la. Ni tin ṭawngṭaiin zâwt ṭan la. Ṭawngṭai hun bîk pawh nei hial la, chu tih hunah chuan, "Lalpa, engti atân nge mi duh ve ?" tiin dîl ṭhîn la. Chûng rual vêk chuan missionary ropuite chanchin, David Brainard te, Sunder Sing te, Livingstone te, Carey te, Moffat te, Mackey te, Judson te, Gilmour te, Paton te, Slessor te, Chalmers te, Morris te, Duff te, Martyn te, William te, Taylor te, Geddie te chhiar ṭhîn la, ni tin, bung hnih emaw bung thum emaw chhiar ziah la. He nun dân thar hian ram thim lam boruakah a khalh lût ang che. Hetianga hna rei fe i tih hnuah chuan, i thinlungah thil lo lang a awm ang a, tuarna chu a lo lang tawh ang a, Pathianin ram thim atân a hual che a ni tih fiah takin a lo lang tawh ang. Engmah a lo lan loh chuan i phur pawh chu chhâwk i ni nghâl ang. Chu tuarna chu thlarau thianghlim aw a ni. Zawm vat la, i kal sual hauh lo vang.

Chutia Pathian duhzâwng i hriat chuan Setana chu hmun neihtîr phal suh. A rawn bei ngei ang che a, tibahlah tûr che emaw, tihnual tûr chein

emaw theihtâwp a rawn chhuah ve ang. I ṭhiante leh i lainate kha harsatna siamtuah an lo ṭang ngei dâwn tih pawh hre lâwk ang che. Invêng fîmkhur ang che. Nula tam tak hian ram thim beih an tum ngheh tawh hnuah pawh pasal dik lo, chutiang lam ngaihsak hauh lo, an neih avânga Pathian thil tum bawh pelh ta hi an tam a ni. Chutiang bawkin, tlangvâl tam tak pawhin nupui an thlang sual thei bawk a ni. Ngaithla teh u, tleirâwlte u, tlangvâlte u, nulate u, i kalkawnga kal ve lote phei chu kawm pawh kâwm su, an zînga tel ve tûrin zalênna i nei hauh lo a nia ! Hei hi zâwm la, i tisual lo vang. Kâwm ngeih suh, chutiang mi chu Pathian chuan chutiang mi, i kawppui tûr chu a thlansak tawh che a, i thlan ai chuan Ani thlan chu a dik hle zâwk ang. Setana chu thu neihtîr lul suh ang che. Ram Thima kal duh hauh lo mi i nupui pasal tûr emaw atân Setana chuan a han sawi mawi ngei ang.

JOHN CHINAMAN LEH PATHIAN AWM RINGLOVA

Vawi khat chu John Chinaman leh Pathian awm ring lo mi, mi thiam tak mai hi an inhmu a, an in be ta a : Chu pa chuan John-a hnênah, "Vân ram i thlen hun chuan, engnge i tih hmasak ber ang le ?" a ti a.

John-a chuan "Lalpa Isua Krista hmuh hmasak ber ka tum phawt ang a, mi chhandam avâng hian lawmthu ka hrilh ang," a ti a.

Chu pa chuan a lâwm teh chiam lo va, mahse, "A ṭha e. A dawt lehah ?" a han ti a. John-a chu a han ngawi deuh hlek a, "Ka Lalpa ka tawh hnu chuan, kan rama lo kal Missionary, Isua Krista chanchin min han hrilhtu kha ka zawng leh thuai ang, tin, ka hmuh veleh, a lo kal avângin lawmthu ka hrilh leh ang," a han ti leh a. Chu pa, Pathian awm ringlova chu a beidawng hmêl ta hle mai a, a chhânna chuan amah chu a vaw let hle mai a ; engpawh ni se, nuihzatbur a duh bawk avângin a han zâwt leh a. 'A dawt lehah le ?" a han ti leh a. John-a chuan, "Kha missionary kan rama a lo kal theihna tûra pawisa petu kha ka zawng leh ngei ang. A pawisa pêk avâng tak chuan, Isua chanchin hi ka lo hria a. Chhandamin ka lo awm phah ta si a, lawmthu ka hrilh duh leh a ni," a han ti leh ta tlat mai. Chu pa beidawng lutuk chu, hnâra khen ang maiin a bo ta vang vang mai a, a lo lêng nawn leh ngam ta lo.

Ka ṭhian duh tak, nang pawh, a tirchhuaktu emaw, a missionary-a ngei pawh chu i ni thei mai a ni. Dâltu chiah che a awm hauh lo. I kal chhuah chuan, vân hmunah chuan, hetiang John-a ang hi hmuh tur i ngah mai ang. Vânah chuan, ram thim aṭanga lo thleng chho te an tam ngei mai dâwn si a, chibai bûktu che i hmu zo ve ang em le ? Nge ni, i hnar i hmu lurh lurh dâwn ? Inngaihtuah teh. Tih tûr lam lah chuan, a daih hle mai si a. Lalpa râwnin i chungchâng hi ching fel thuai teh. A va kal chhuaka chu i ni dâwn nge, a tîrchhuaktu ? "Thuhriltu awm lovin engtinnge an hriat ang ? Tirh an nih si lohvin engtinnge an hrilh ang ?" tih a nih kha.

BUNG 6

ENG VANGIN NGE KHAWVEL PUMA HRIL DARH HI KOHHRANIN A LO TLIN ŢHIN LOH ?

A hmasain Johana bung 4 : 35 kha i lo en teh ang u :— "Nangnin 'Buh sengna tûr thla li a la awm' in ti lâwm ni ? Ngai rawh u, tûn apangin seng tûrin a êng a ni," tih Isuan a sawi a. Ka ţhian duh tak te u, kei zawng, he châng ka chhiar hian ka thinlung a alh ţhîn. Tûn lai pawh hian he châng hi a la dik ţan dâwn chauh mai a nih hi !

Isuan he thu a sawina hi kum 2000 lai a lo ral dâwn ta a, tûnah pawh hian hnam 1000 lai chu Isua la hre lo an la awm. Chanchin Ţha an dawngin an la nei hauh lo bawk. Tin, India ram leh China ramah te chuan, a maktaduai telin, mi eng, mi buang, mi hang te chuan, Krista hi an la hre hauh lo mai a. A chanchin tuman an la hrilh bawk hek lo. He khawvêl mihring 2.300,000,000, zînga za zêla sawmrukpanga te chu Lâl Isua chanchin hrilh tûr an la ni tih i hria ang u.

Pathian thupêk te hi chu a tihtheihna hian a zui nghâl zêl a. Kan tithei daih tawh a, thil theih loh ti tûrin min ti lo va, min tihder mai mai lovang. Chanchin Ţha chu hnam zawng zawng hnênah puanchhuah tûr" a ti si a. Kan la ti zo teuh lo mai bawk si a. Eng vângin nge tih zawh a nih loh ?

CHANCHIN ŢHA HMELMATE AVANGIN

Tûn lai hian hmêlmate kan la hmuh ngai hauh lohten min hual vêl ta a ni ; anmahni kan hneh theih

leh theih loh tûr pawh hriat a har tham hle mai. Hêng hmêlmate hi pathum an ni ber a, mahni hnam inlâk hranna, sakhaw dik lo leh Communism te hi.

Hêngte hi Chanchin Ṭha hmêlma pathum chimawm zualte chu a ni. Mahse, hêng dodâlna kârah hian, Pathian hnên ata thupêkte chu lain, hma lam panin kan kal zêl tûr a ni. "Ngai teh u, hmêlma thiltihtheihna zawng zawng chunga thuneihna ka pe a che u," a ti si a. (Luka 10 : 19) Chanchin Ṭhaah hian hmêlma tinrêng hneh theihna leh khawvêla Chanchin Ṭha hrilh kim theihna thiltihtheihna chu dah a ni. "Chanchin Ṭha chu ka zahpui si lo va ; tupawh a ring apiangte tân chhandamna tûra Pathian thiltihtheihna a ni si a," tih kan hmu leh a (Rom 1 : 16).

ZIRNA LAM UAR LUTUK AVANGIN

Zirna lam phût lutukna a awm thei a ni. Zîrna chu kei pawhin ṭha ka ti ngawt mai. Sikul ṭha hi thil ṭûl chu a ni ngei mai. Mi ṭhenkhat chuan an thiamlohte zir belh tûr an nei ngei mai. Amaherawhchu, mi ṭhenkhat dang chu pianpui talent ngah mi tak an awm a. Moody te, Philpott te leh Gipsy Smith te ang hi chuan thiamna an nei emaw, nei lo emaw mi tling an ni sa mai a ni. Tûn lai hian thiamna kan ngai pawimawh lutuk ta emaw tih tûr hial a lo ni ta mai a, Graduate emaw degree course zo emaw chu, inchhuan nân tak kan hmang a. Mahse mi ṭhenkhatte chu he an thiam sânna hian hlawhtlinna a pe chuang hauh si lo va.

Fransom chuan Hudson Taylor hnênah China Inland Mission atân lehkha thiam lêm lo za rual zet a thawn a. Hêng mite hian thiamna han tih ang hi chu an nei meuh lo ti ila kan tisual lo vang. Hudson chuan chûng mite a han hmuh chuan, a rilruin a lâwm lo hle a, Fransom hnênah chuan lehkha thiam lo chutiang zozai a thawn avânga vuina lehkha a thawn a. Kum hnih a han rawih hnu erawh chuan, a lehkha thawn ziak dân a dang ta hle mai. Hêng mi mâwl anga langte hian hna an han thawh hnu chuan, an lo ti ţha thei hle mai a, Eng dang vâng a ni lo va, Thlaraua khat mi an ni a, Pathianin mal a sâwm a, ṭawng pawh an thiam hma êm êm mai a. Hudson chuan chutiang bawk chu mi dang rawn thawn leh tûrin a ngen ta hial a.

LUH PHAL LOH RAMTE AVANGIN

Luh phal loh ramte hi a tam sâwt ta hle mai. Mahse luh theih reng ram a tam tehlul nên, eng vânga lût lo nge maw kan nih le? Kawng inhawng sa a tam hle lai hian, luh theih lohna rama luh theihna tûr hian kan ţawngţai hnem lutuk tawh lo maw? Paula kha chuan kawng khar hnantute chu a kalsan a, inhawng lam a pan mai a nih kha! Khawi lai ramah pawh hian kawng hi inkhâr tak tak a awm lo va, a inhawng deuh vek zâwk a ni. A la inkhârte chu, Pathian kutah dah ila, a inhawng sa, dîl buai ngai lovah te i lût khat thuai thuai zâwk ang u. A hunah Pathianin chûng la inkhârte chu a hawng mai ang. Amah vek hian khawi laiah nge tih leh engtikah nge kan thawh ang tih hi a hre vek a. Aman a han tifiah zêl dâwn alâwm.

AN SAKHAW VAWN A ṬHA VE TAWKA HRIATPUINA AVANGIN

Mi ṭhenkhat chuan, ring lo mite chu an awm anga an awm mai hi a ṭha zâwk, anmahni sakhua te chuan a tilâwm a, an mamawh pawh a phuhru thawkhat hle bawk a ni tih mai an chîng a. An sawi hi dik in ti em? A dik kan tih mai ṭheuh hlawm chuan a nih leh i ngawi ṭhap ṭheuh mai ang hmiang? An nih ang ang hian an hlim tak tak em? Ka zâwt a che. Ngaihtuah ngun teh.

Mohamedan pa 'pakhat, Algeria rama ka hmuh kha, ka mitthlaah hian a châm reng a, chu pa chuan chemte lian deuh mai hian a lu vun hi a zai vak vak mai a, thi chu a lo chhuak nasa ta hle tih chuan, chanchin bu phêk hlai pui hian a lu chu a tuam a, a hâl ta vak mai a, lehkha leh a samte chu a kang fai ta vek mai a. A na tuar chu a va râpthlâk em! Eng vânga mahni innghaisa vak ta mai nge a nih? Eng dang vâng mah a ni lo, a sakhua avâng chiah a ni. A sakhua Mohamedanism chuan, thil a tihsual chuan amah innghaisa tûrin a zirtîr a, tin, chutiang a tih chuan vânah lâwmman a awm ngei ang, tiin a zirtîr bawk a. He tih avâng hian he pa hi vântlâng mithmuhah a innghaisa chiam mai a lo ni a. An sakhua ṭha tâwka i rinpui chuan he pa hmun hi i luah peih em? A ṭha i tihpui chuan a nih loh leh i kristianna nên hian i inthleng pui duh em? Tu sakhua zâwk nge zawm i duh zâwk le?

Australia ram luahtu hnam hmasa (Aborigines) ka tlawh lai ka hre chhuak lo thei lo bawk. Nau-

sên a lo piana an nghaisak vêl dân a ni bîk a. An dawithiam khân nausên apiang tih a han hriat vêleh khân, inthawi nân hman a tum tlat a. Chu mi kha mi chu a dam lo va, emaw anni chhûng chuan an thih phah ta a, tih emaw a han chhuanlam a, tichuan nausên nuin phal lo eltiang mah se, a kuangkuah lai chu a phih thlâksak a, nausên kaah chuan vaivutin a hnawh sak a, thaw thei lovin a thi thuai ṭhîn. Eng vânga he dawithiam hian hetia ti mai nge a nih ? An mithim sakhua neiḥ ve chuan ti tûrin a phût ve tlat si vâng a ni. A biak thlaraute kha tihlungawi ṭûlin an hre tlat ṭhîn. Chutiang sakhuaah chuan, chu nausên nu chu a hlim ang em ? Ama mithmuh ngeia a fa sênte vaivut hâka thi a hmuh chuan, a hlim nasa hle ang em ? Kei chuan ka ring thei lo. Mahse, nang zawng i ngaih dânin, an sakhua hi an tân chuan a ṭha thawkhat alâwm, tihbuai an ṭûl lo ve, an awm awmin awm melh melh teh se, i ti tlat a. Chuti si chu, an sakhua leh i kristianna hi inthleng i duh emaw chu ? Kha nu nih kha i châk zâwng em ni ? I chhân atân ka khêksak ang che.

Africa rama ka awm laiin ni khat chu, phir hi nu pakhatin a hring a, mahse, lâwm tâk aruangin an tihlum nghâl mai zuk nia. Nang, Pathianin phir fa pe ta che sela, i dinhmun chu a va buaithlâk duh âwm êm ? Africa rama i awm ve chuan, i phir fate chu tihhlum ngei tûr an ni nghâl mai si a. Hei hi an hnam sakhuain a phût dân a ni miau si. Tu fa pawh ni rawh se, phir hrin hi an zingah thiang lo a ni.

India ram paltlanga ka zin lai chuan, an Hindu hmeichhiate chu an pasal sûnte ruanga phuar beha nung chunga hâl hlum ka hmu a, an na tuar chu meialh zîngah chuan, an chiau vawng vawng ţhin a ni. He tih dân râpthlâk tak hian anniho chu a tihlim thei ang em ? Lâwmna a thlensakin i ring em ? Nang kha chuan an awm awmin awm mai se, va tibuai lo ila tih kha i duh dân a ni si a ! An ngaih dân leh chîn dân chu a âtthlâkin a va râpthlâk êm !

Africa ramah chuan an lal a thih vaih chuan, a nupuite zawng zawng, sawmthum pali lai pawh ni se, ama rualin nung chungin an phum vek ţhîn. He thil pawh hi a râpthlâk hle mai. Chutiang sakhuaah chuan lâwmna i nei thei ang em ?

A tâwp berah, ka thil hmuh South Sea Island-a ka awm laia mi ka han târlang duh a. He lai ram sakhaw dân hi a râpthlâk ngawt bawk mai. An pa ber a thih chuan, a nupui chu a fapa upa ber khân a rêk hlum tûr a ni tlat a, tin, a nauteho pawh, mahnia insingsa thei lo chin chu, a rêkhlum vek tûr a ni. Hetiang hian nu tam tak chu ka va kal hma pawh khân a thi tawh ngei ang. Chutiang sakhua, mi dang tuarna tûr kaihhnawih lo chi chuan a tilungawi thei dâwn che maw ?

Ka ţhian duh tak, nangmah ngeiin an sakhuate ngaisâng a, pawm a, a rah ţha lo pawh tuar huam vek i nih si loh chuan, i thu chhâk chhuah ang hi chuan, chiau chiau tawh teh suh. Hêng mi thim te hi an nih ang anga dah mai mi zawng an ni hlawl lo

ve. An sakhua lah hi hlauhna hlîr hian a khat a, remna leh hmangaihna lam a lang phâk mawlh hlei nêm ! Beiseina a awm hlawl lo bawk a. Kristianna erawh hi chuan nunna, nun tam tak a tiam a, a hlân bawk a ; chu ngei chuan, anni pawh a tilâwm zâwk ngei ang.

MISSIONARY-TE KAN TIRH TAM TAWK LOH AVANGIN

Missionary kan tirhte hi an la tam tâwk lo. Kan harsatna hi hnathawktu tlêm vâng hi a la ni ber emaw tih tûr a la ni reng mai. China ramah chuan kutin buh an seng a, mahse hnathawktuin an tam hneh a, buh ngui hman lovin an seng zo hman tho ṭhîn.

Kan Lalpa pawh hian hei hi a hmuh chian vâng a ni ang—"Buh seng tûr a tam hle si a, nimahsela a thawktute an tlêm ; chutichuan buh seng tûra hnathawktute tîr tûrin buh Neitupa hnênah chuan ngên rawh u," a lo tih ni (Matt. 9 : 37, 38). Mi chu ngah tâwk ila, kan hna hi thawh zawh theih chu a ni tlat si ; mahse kan mi neih lai te hi an la tlêm lutuk hle reng mai, Tûn lai pawh hian, mihring hi kan pung chho zêl si a, kan Lalpa hun laia an indaih lo ang bawk kha, kan la ni tho mai. Hei vâng tak hian a ni vawiin ni te pawh hian inpe tûr zawnga kan la au reng ni. Ram Thima kal tûrin mi tam zâwk kan hmu ngei ngei tûr a ni ringawt mai.

PAULA TIH DAN KAN ZUI LOH AVANGIN

Paula tih dân II Timothea 2 : 2-ah chuan chiang takin kan hmu a, "Tin, hretu tam takte zînga ka kâa

thu i hriatte kha, mi rinawm, mi dangte zirtîr chhâwng thei tûrte hnênah chuan kawltîr rawh," tiin. Paula rawngbâwl dân chu, mi dang zirtîr hi a ni tlat mai ; tin, chûng amah ngeiin a zirtîrte chuan mi dang mi rinawm an zirtîr chhâwng leh zêl a, tichuan thawk theitute, hre fiah tawh si kha, an lo pung chak ta êm êm ṭhîn a ni.

Tûn laia kan tih dân tûra ṭha ber chu, Bible sikul hmanga rawngbâwl hi a ni. Tichuan, Ram Thara kan va awm rêng rêng chuan, kan tihtûr hmasa ber chu Bible sikul siam a ni a. He sikulah hian chûng hnam zînga pianngthar hmasate kha zirtîr phawt ila, anni chuan kal chhuakin anmahni mite chu an va zirtîr chhâwng leh tûr a ni. Kha rama mi chêngte kha an chabi vawngtu dik takte chu an ni tih hi hriat hmasak phawt tûr. Missionary intirh ringawt hian khawvêl pum hi kan hril chhuak zo lo vang tih hi thil chiang sa a ni a. Ram Thim a la zau tehlul nên, khaw tina han indah chhuak tûr thawktu indaih sên a ni lo vang. Lo ti thei ta pawh ni rêng ila, a sâwtin thil ṭha tehchiam pawh a ni bawk hek lo vang. Han ngaihtuah teh, kan ram Canada-ah te hian ram dang missionary khân, kan kohhran min ho reng tlat mai se, âwm lo an ti hle lâwng maw ?

Isua pawh khân, sâwm leh pahnihte kha a han zirtir phawt a, chutah sawmsarih te. Paula phei kha chu, pastor a nih hman hauh loh kha. Mite a tipiang thar a, upate a nemnghet a, tichuan a kalsan leh a, hmun dangah chuti bawk chuan a va ti leh ṭhin a nih kha. A kohhran din rêng rêngte pawh kha, anmahni zîngah hruaitu tûr anmahni mi ngei a dah

hmiah zêl a nih kha ; a tîr aṭangin anmahni inbuaipui thei nghâl tûrin a phun zêl a ni. Thilnung che lo thei lo ang an ni a, thilnung hi chu a che ṭhîn, a ṭhang ṭhin a ni si a.

Tirhkohte Thiltih bung 19 : 8—10 leh chang 18—20 hi han en ila, Paula tih dân fel deuh mai chu kan hmu a ni. Kum hnih chhûng lekin chung lai Asia ram zawng zawng chuân Chanchin Ṭha chu an hre vek hman mai a ni. Chûng lai Asia chu square mel 50,000 vêl lai a ni si a. Harhna ropui tak an sîngah a thleng a, lehkhabu tam tak sakhaw dik lo dangten an hman chu, hâlralın a awm ta a nih kha. A lehkhabu hâlral tâk man pawh kha chêng nuai tam man a ni tih pawh kan hmu a. Chu harhna chu a va ropui âwm ve le !

Hetiang hi engtinnge a thlen theih ? Eng vâng mah a ni lo va, Paula ber khân sikulah khân ni tin a zirtîr tlat mai a nih kha. Amah tak tak chuan Asia ram khaw tın chu a fang chhuak lo tih chu a lang nghâl mai a. Hmun lian deuhvah a chêng tlat a, mi tam tak a zirtîr thung a, chûng a zırtîr fiah tawhte zâwk chu hmun tinah an kal darh a, mi dangte an va zirtîr leh ve zêl a ni : Hei hian rah ṭha a chhuah chu bung 19-ah hian a lo lang ta a ni. Paula chuan a kalna apiangah "a zirtîr a, thu a hril bawk a" tih hi kan hmu fo mai. He tih dân nghet leh tlo hi a aia ṭha kan hmu thar chuang lo vang ; khawiah pawh a hmantlâk a ni.

West Indies Mission hian, hetiang hian an ti a, a hlâwkzia an hmu a, kan hmuhpui bawk a ni. Cuba-ah chuan Bible Sikul an din a. Kohhran an

phun mai lo, Bible Sikul zâwk a ni an-din phawt ni. Inhnaîh tê têin Bible Sikul an din a. Dominican Republic leh Jamica-ah an dah leh ve ve a. Tûnah French Isands-ah an dah leh mêk a. A rah chhuah chu engnge ni a i rin le? Hêng Bible Sikul panga aṭang hian, zirlaite leh a zo tawhte chu West Indies rama thliarkârah te chuan, an vâk darh ta chiam mai a, Krista hnênah mi 80,000 aia tam an hruai lût ta zuk nia!

Ethiopia ramah chuan, missionary te chuan hnuhma an nei thei vak ṭhin lo va. Kan va tlawh lai chuan, ringtute chu ui-hum emaw lek hi an la ni a. A hnuah chuan, anmahni mi ngei khân, an han bei ta tak tak a; Italy-in an awp bet hle nachungin, mi 20,000 lai chu Krista hnênah hruaiin an han awm chilh mai a ni; hei pawh hi tihduhdahna leh lung in tanna leh martarna boruak kârâh a ni lehnghâl a. He beihpuiah hian, Missionary pakhat mah an tel ve hauh lo. Tûnah chuan, ringtu 50,000 an awm tawh a, Kohhran 300 lai nên. A va mak êm! Hei hi tih dân kawng dik a ni. Hei hi tih dân hlawhtling lo thei lo chu a ni.

He tihdân ṭha hian sênso a ti tlêm êm êm bawk. Anmahni mi ngei, Pathian thuhriltute kha chu, an lo hautak hauh lo mai a. Furlough (chawlh lai lâwk)-in an kal a ṭûl ve si lo. Anmahni Kohhran khân an châwm thei nghâl mai a, sâp rama pawisa kher thawn pawh an mamawh bawk si lo va. Keini chanvo erawh chu a tîr tea missionary va tirh kha a ni a; he missionary erawh hi chu kan enkawl ang

a, a Bible sikul pawh chu kan dinpui phawt chauh tûr a lo ni ta a. Thingtlâng lama hrilh darh hna erawh chu anmahni kutah dah hmiah ila tichuan a hna inrem chhoh dân chu amah leh amah kha a lo inchâwm chawp tawh mai dâwn a lo ni. Hei hi Pathian kawng a lo ni reng mai, Paula tih dân hi a lo tlo ber a, a ṭha ber bawk a, belhchhah a ṭha lo zâwk a lo ni.

PATHIAN RING LOTE HI AN BO TIH KAN HRIAT CHIAN LOH AVANGIN

Hêng mi thimte hi an boral ngei tak tak a ni tih hi kan hre phâk lo. Chanchin Ṭha hrilh lêm loh pawha boral tûr an nih loh chuan, an awm ang angin i hnutchhiah mai ang u hmiang. Hrilh pawh a, Krista chu la pawm duh lote chauh hi boral tûr an nih chuan kan hrilh malêk tûr lah ni ? Chutia hre zeta pawm duh si. lo chauh thiam loh chang tûr an nih chuan eng atân nge a hriat pawh kan lo hriat palh tâk hlawm ? Mi tam takin kan zîngah ngei pawh kan pawm duh tawh si lo. Mahse, Bible han en chiang leh teh. Krista tel lova mihringte chu bo, boral tûr an ni tih leh an chhandam beiseina awm chhun chu Chanchin Ṭha hi a ni tih hi, Bible zirtîrna chu a nih si hi.

He Bible thu dik hi a hmuh chhuah tâk avângin Studd pawh Ram Thar (Mission) hmun a pan nghâl vang vang mai a nih kha. Heti hian a ti nghe'nghe a–"He khawvêla ka sakhaw vawn hi khawvêl danga ka kalna tûrin a pawimawh tak meuh a nih chuan, ka sakhua hi ka tân chuan engkim a lo ni tûr a

nih hi. He lei lâwmna te hi ka dah bo ang a, ka lo pawisak ṭhinte chu âtthlâk thil ang an ni a, khawvêl ngaihtuahna te leh châkna te chu athlâwn mai an ni. Sakhua hi ka zîng rilru fîm ngaihtuah hmasak ber a ni tûr a ni a, ka muthilh hnan ngei tûr pawh a ni. He thilah chauh hian ka tha ka sêng tawh ang. Chatuan khawvâr atân chauh ka ngaihtuahna hi che tawh sela, Thlarau pakhat vân thlen theihna tûr a nih phawt chuan, dam chhûng hrehawm pawh ka thlang zâwk tûr a lo ni. Chutia ka tih tâk avâng a, tuar tûr engpawh chu ka huam e. Ka kut leh ka ke te hi he mi lamah hian tûl taka hman a ni reng tawh zâwk ang. He lei lâwmna leh hlimna te chuan ka thinlungah hmun a nei tawh lo vang. Chatuan nghawng phâk thilah chauh ka inchai buai tawh ang a, ka vêla thlarau thi thei lote, chatuan hremna nge, chatuan nunna an chan zâwk dâwn tih pawh hriat hleih theih lohte tân hian ka thahrui ka hmang tawh zâwk ang. He khawvêlah hian ka kal chhuak ang a, a hunah pawh hun lovah pawh Chanchin Ṭha hi ka hril zêl tawh ang ; ka châng thlan tûr chu, "Miin khawvêl hi a pumin nei sela, a nun chân si sela, a tân engnge sâwṭ ang ?" tih hi a ni ta, a lo ti hial a ni.

Paula chuan mi thim te chungchâng chu heti hian a lo sawi tawh a : "Nangni pawh in bawhchhiat leh in sualte avânga thi in nih lai khân a tinung che u a ni ; chûngah te chuan hmânah khân he khawvêl dân anga in awm kha ; boruaka thuneihna lal, tûna awih lo fate chunga thawk mêktu thlarau dân ang hian. Chûng awih lo fate zîngah

chuan keini pawh hmânah chuan tisa leh rilru duhzâwng tiin, kan tisa chakna te angin kan awm vek a, mi dangte ang bawkin thinurna faa piang rêng kan nih kha," (Ephesi 2 : 2. 3.) "Hmâna nangni tisaa Jentail..........khatih lai khân, Krista lovin Israelho khua leh tui nên inmihranin, khawvêlah hian beiseina rêng nei lo leh Pathian lova awmin, tiamna thuthlung lakah te mikhuala in awm reng kha hre rawh u" (ch 12) Hei aia chiang zâwka sawi dân hi i hria em ? A chiang tâwk hle lâwm ni ? Hei hi hêng mi thimte dinhmun dik tak a ni. Kîr leh rual lova chatuana hloh tawhte an ni.

Bible-ah châng pawimawh deuh mai, he thil ching fel thei nghâl mai hi a awm a, pakhat chu Tirhkohte Thiltih bung 4 : 12 hi a ni. "Mi dang tuma hnênah chhandamna a awm lo, vân hnuaia mihring sak zîngan, min chhandam tûr hming dang rêng a awm lo," tih hi, Hêng mi thim pathian te emaw, an sakhua te emaw hian engmah tih theih an nei lo. Hming dang, Mohamed te, Confucius te, Buddha tih te leh hming dang rêng rêngte chu he châng ah hian an lang ve hauh lo mai a, Krista chauhvin a chhandam thei a ni.

Châng pawimawh leh chu Isua sawi ngei— "Keimaha kal lo chu tumah Pa hnên an thleng ngai lo," tih hi a ni leh a (Joh. 14 : 6). Kawng dang chu a awm miah lo. Krista a nih loh vaih chuan thiam loh channa a ni nghâl "Keimah hi Kawng chu ka ni" a ti si a. He thu hi Amah ngeiin a puang chhuak a. Mi dang chu an ni thei hauh lo. Nih pawh an ni lo rêng a. Mi thim Chanchin Ṭha hre

lo hi, boral an nih loh chuan hêng châcgte hian awmzia an nei lo tihna a ni ngei ang.

Nang erawh chuan, heti ringawt hi chu a fel tâwk lo hle a ni, i la ti ṭâlh pawh a ni ang e. Chutia i tih chuan Pathian chu dik lovah i puh a lo ni si ang. I ngaihtuah dân chuan, hmangaihnaa khat Pathian chuan, heti êm fahran chu a duhzâwng a ni lovang i la ti ta ṭâlh a ni ang e. Mahse, Pathian hian chhandamna hi kan hnêna a bat em ni? A ni hauh si lo. Lo ni ta sela, khawngaihnaa chhandam thu chu dâwt a lo ni leh si ang a, chhandama i awm chu, a leiba rulhna a lo ni bawk ang. Hei lah hi a ni thei leh hauh si lo; keini hian engmah kan phu bawk si lova, khawngaihna aṭanga lo chhuak vek a ni zâwk.

Ka ṭhian duh tak, he thu "Leilung zawng zawng Rorêlttu chuan a tidik lo vang em ni?" tihah hian innghat ve mai rawh. Kei chuan engnge a tih ang tih chu ka sawi chiah thei lo na a, ka hriat chian êm erawh chu, engpawh ti sela dik takin a ti zêl ang tih erawh chu ka sawi chiang thei hle thung. A tidik ngei ang. A kutah engkim ka dah ngam chiah mai, a lo tih tawh hnu kha ka hmuh chhuah ni chuan, ka lungawi tâwk hle ang a. "A lo dik chiah a nih rêng hi, kei pawh a dinhmunah hian awm ila, ka tihtûr chiah a ni a lo tih" ka ti ve ngei ang (Thupuan 16 : 7).

I hriat reng tûr thil pawimawh zet mai chu hremna innat hleih thluah la awm tûr thu hi a ni. Bible chuan tam deuh leh tlêm deuh vuak tûr an

awm thu te a sawi tlat mai a. Mi thimte chu Kristian lo chuan vân ram chu an thleng hauh dâwn lo tih chu thil chiang sa a ni a, mahse an chungchâng chu fel taka ngaihtuah a la ni ngei dâwn a. Tûnah chuan thurûk inthup a la ni a, chutih hunah erawh chuan a lo chiang tawh ang a. Keini chuan eng dang ti lovin, Chanchin Ṭha pêk chhuah hna ngawt hi bei ila, kan mawhphurhna dik tak a ni si a.

HLAWHCHHAM LEH TAWH SUH

Pathian duhzâwng tih hi kan châk hle ṭhîn bawk a, a lâwmawm ngawt mai. A thinlung khawih thei ber leh a duhzâwng chu khawvêl puma Chanchin Ṭha hrilh hi a ni. Kan hmaa kalte kha chuan an la ti zo ta lo. Mahse tûnah kan nun chhûng ngei hian kan theih lohna chhan tûr a awm lo. He kan hnaah hian i bûr chat ang u. Chhûn a nih lai hian i thawk ang u. He khawvêl pum puiah hian Chanchin Ṭha hril chhuah ngei tûr a ni. Eng vângin nge keini chhuan ngeiah hian kan tih zawh hman loh ang ?

Pathianin kal tûrin a ko che a ni ngei ang. Thlarau thu chu zâwm nghâl rawh. Vân kohna leh hriattîrna chu bânsan mai suh. "Lalpa, heta hi ka awm, mi tîr rawh," tiin chhâng ang che. Nang chu kal tûrin a ti lo che a ni mai thei, mi dang tîr chhuak tûrin a duh che a ni ngei ang. Chuti chu hlawh chhuak la, kawl ṭha la, i theih ang tâwk tâwkà tam thawk chhuak la, mi tirhna tham ngei pe chhuak leh rawh. I aiah mi an kal ang a, nangin i châwm dâwn zuk nia. Tichuan khawvêl puma

a thu hrilh chhuah thuai chungchângah chuan chanvo i lo nei ve tawh ang. Lalpa chuan ṭawngṭaia dîl tûrin a duh che a ni ngei ang, nang chuan Lalpa chu tibeidawng suh. Pathian hnêna hlân chhâwngtu rinawm ni ang che. Ram Thar chu i thinlung luahtu ber ni rawh se. Hnathawktute chu Lalpa hnênah dîl hmu rawh, i dîl chuan a pe ngei ang che. Chu chauh ni lovin, pawisa pawh i dîl chhuak thei ang ; mi thinlung chhûnga thusawi theitu chuan, an rilru te tidanglamin, inphalna leh thilphalna dik, Ram Thar tâna ui lohna a pe thei— Dil la, pawisa pawh i dil chhuak ngei ang. Khawvêl zawng zawnga Chanchin Ṭha hril hma chu nang chu bâng lovin ṭawngṭai reng ang che.

BUNG 7.

ENG VANGIN NGE RAM THAR RAWNGBAWL NAN KAN THAWHLAWMTE KAN PEK ANG ?

A hmasain Thufingte 11 : 24, 25 kha i lo en phawt teh ang :

"A sem darh chu pun lehzualna a ni a,
Mamawh tâwk aliam kawmpui chu tlâkranna a ni.
Mi thilphal nunna chu tihthauvin a awm a,
Tui leih ṭhîntu chuan mahni pawh a inleih a ni"
tih ziak kan hmu a.

Hêng thute han chhiar hi chuan mihring ngaihtuahna pângngai ang chuan, sem darh chu retheihna leh kawnkawna a ni ngei tûr a ni a, mahse a ni lo tlat mai a, a letling zâwng hian thil a thleng tlat mai. I neih ang ang i hman chhuah a, phal taka i pêk chuan, a aia tam zâwk i nei leh dâwn zuk nia, amaheràwhchu i kawmpui a, mi dang tâna i ui tlat chuan i nei tlêm tial tial ang. A talent te hmang chhuaktu chuan a lêt hnih a hmu chhuak a, leia phûmtu chuan a neih chhun pawh a chân ta a nih kha. "Mi thilphal nunna chu tihthauvin a awm" mai zâwk a ni.

Kristiante zîngah hian mi ṭhenkhat chu thil awm dân hre lo mi an tam khawp a, Ram Thar hna atân hian eng vângin nge kan thawhlâwm ang, tih hi a ṭûlna chhan an la hre hauh lo zuk nia ! "Tualchhûngah pawh thawh tûr leh sênsona a tam

tehlul nên, Ram Thar lama thawhlâwmte pêk chhuah tlat tlat chu ?" tia min zâwt khu khu an la awm ta fo va, Ram Thar atâna pêk a ṭûlna chhan chu vâng tam tak a awm a ; tûnah pakhat khatin ka han sawi ṭhla ang a ; i chhiar zêl hmain Pathian hnênah ṭawngṭai hmasa la, a ṭûlzia thuah i mit a tihvâr theih nân.

MISSIONARY KOHHRAN CHU KOHHRAN HMASAWN A NI.

Thil pakhat ka hmuh chhuah dik êm êm mai chu, Missionary Kohhran te hi Kohhran ṭhang duang tak an ni zêl tih hi a ni. An ṭhan dân pawh a dik bîk tlat mai. Thu dangin han sawi fiah ila : "Eng, a êngin thleng hla thei ber chu, a êng ber a ni," tih hi. Missionary Kohhran chuan, hla tak thlengin a ên ṭhîn. Kohhran Ram Thar lama thlarau tâna alh mi entîr la, keiin tualchhûng thlarau tâna alh Kohhran ka entîr ang che. Kohhran, Ram Thar tâna phal taka pe ṭhîn min entîr la, keiin tualchhûng Kohhran an pawisa mamawh phuhrûk thei tâwk ka entîr ang che.

Palestina rama ka awm lai chuan Jerusalem aṭanga Jeriko kawngah ka kal a. Jeriko hmân laia mi, chim tawh te ka en thla a. Jordan lui, kan Lalpa Isua baptisma channa laiah khân ka zuk kal a. Chu hmun kherah chuan tui hleuh ka châk tlat a, ka hleuh ta ngei mai rêng a. Tin, Tuipui Thi lamah ka kal thla leh ta zêl a, chu tui pawh chu ka hleuh leh a. Tichuan hmâr lam ka pan chho leh a, Galili dîl pawh chu ka hleuh leh a. A kam-

a ka han din chuan chu tuipui pahnih danglamzia chu ka ngaihtuah ta a. Chu tui pahnihte chu hleuh a nuam hlei hle mai a. Tuipui thi chu a che lo va, Galili dîl erawh chu nunna che hian a khat a. Tuipui thi hi chuan, a lâk luh chu a pe chhuak leh hauh lo va, chuvâng chuan che lovin a awm hmiah a ni. Galili dîl erawh chuan a la lût a, a pe chhuak bawk a, chuvâng chuan a che reng a, nunnain a khat a ni, a tui pawh a thar reng a ni.

He tuipui pahnih awm dân danglamzia hian, Missionary Kohhran leh Ram thar bengkhawn lo Kohhran inan lohzia a entîr chiang hle mai. Tuipui Thi chuan Jordan lui tui zawng zawng chu a lo lem zo vek a, a pe chhuak leh hauh lo va, chuvâng chuan thil tenawm leh hriamin a khat a, dîl hna nei lo ang chiah hian a bawlhhlawh a ni. Hetiang Kohhran chhûngah hi chuan, insawisêl tawnna te, sesea thu lâkna te, mi dang dik lohna hmuh chîn te, inṭhenna te leh innghirnghona te leh thil min pir thlêr thei chi hi a tam riau mai a, chu chu an ni tin awm dânah an hmang zui duh hle zêl nghâl a. Missionary Kohhran erawh chuan a la lût a, a pe chhuak nghâl bawk a ; chuvangin a bawlhhlawh hman ve loh bâkah a nung a, thil a ti thei a, Pathian malsâwmna chu a chungah a innghat mup reng mai a ni.

He thu dik hi mi mal chungah pawh a dik zêl. Mi rêng rêng, ama neih kawmpui hlur mi chu, tui luang chhuak lo angin a bawlhhlawh reng a ni. Tuipui Thi a ni mai. Tuma tân a chhawr tlâk loh. Mi, Ram Thar tâna pe chhuak erawh chuan nun

tam tak a nei a, zârzo tûr a awm a. Nang pawh inngaihtuah teh, Tuipui Thi nge i nih, Galili Dil zâwk ?

I RO CHU KHAWIAHNGE I KHAWL KHAWM ?

I ro chu vâna i phûm loh vêk leh leiah i phûm ngei ngei ang, a hmun hnihah i phûm kawp thei si lo va. Pathian thupêk chu, "Leia sûlrul leh tuiêkin a ei chhiatnaah, rûkruten an reh pawha an rûknaah hian, in tân rote khâwl khâwm suh u ; vânah sûlrûl leh tuiêkin a ei chhiat lohnaah, rûkruten an rehpawha an rûk hek lohnaah in tân rote khâwl khâwm zâwk rawh u ; i ro awmna apiangah i rilru pawh a awm ang," tih a ni a. (Matt. 6 : 19, 20)

He Pathian Thu hi a dik ngei si a, i thil neih chu i hloh ral hun a la awm dâwn a nih chu. Mi dang thlarau manna kawnga i khawhral erawh chuan i khâwlkhâwm hlauh thung a ni. He dinhmun pahnihte hian i vân luh dân tûr an hril nghâl a ni ; kut bêngin engmah neih khâwlsa nei lovin nge i luh ang a, ro chan nei sain, tih chu nangma thu a ni ta, i dam chhûnga Ram thar tâna i thawh taihmâk chuan ro chan tûr i nei ang.

He thu dik ka han hrilh lai che hian, thawnthu pakhat ka hre chhuak ṭhîn : Nu pakhat hausa deuh mai hi a awm a, sakawrtawlailîr hnûktu hi a nei a Vân a han thlen hnu chuan in nuam deuh tak hi a beisei a. An hruai vêl lai chuan in nuam tak tak hi an kal pêl zêl a, a tâwpah chuan in chhe deuh mai hi an kawhhmuh ta a. A tawlailîr hnûktu kha chuan a dam chhûnga pawisa a neih ang ang chu ram thim lama thlarau bote tân a lo

pe chhuak ṭhîn a, ani erawh chuan a lo ti ve ngai hauh ṭhîn lo va, hmanrua a lo thawn chho ve ngai lo hi a lo ni a ; chuvâng chuan fawm chawpin an han dinsak ve chûk chûk a ni tih an hrilh chiang ta law law a, tiin.

Kan zînga mi tam tak hi chu kan nung ve satliah ringawt mai a. Vâna kan ro khâwlkhâwm tûr lah hian, hun kan nei chêp tawh hle mai si a. Ti teh, tûn aṭang hian ro khâwl dân hlâwk zâwngin i bei ṭan teh tawh ang, a tlai lutuk mai ang. Engpawh kan tih theh zâwng emaw, kan pêk chhuah theih ang ang emaw, a engemaw tal chu i ngaihven ṭan teh ang ; kan chêt dân ang angin vânah a lukhâwng kan la hmu ngei dâwn si a, a pung nên.

I HMANGAIHNA CHUAN FIAH A DAWL TUR A NI

Isua i hmangaihna nasatzia entîr dâwn ta la, a tâna i lo thawh te lo chu engtenge chhuan tûr i neih rêng rêng ang ? Hmangaihna hi inhlanna nên hian a inzawm tlat zuk nia. A tâna i inpêkna khân i hmangaihzia chu a lantîr a ni. I inpumpêkna chu thiltiha lantîr a nih loh chuan, i rilru tak takin Isua chu i hmangaih lo tihna a ni leh a. "Ka hmangaih che," tih ringawt a, tâwp tâk mai chu, kan Lalpa kan hmangaih dân tûr kawngah hian tih dân tling lo a ni. I hmangaihzia chu fiahin a awm tûr a ni a, mi dang pawhin an lo hre ngei tûr a ni e. I pêk luh zât, Ram Thar tâna i thawh zât, i tih avânga i chêt nasatzia chuan, i Lalpa i hmangaih nasatzia chu a hril mai zâwk a ni. Testimony mai chu a tâwk lo. "Thiltih tel lova rinna chu thi a

ni," tih a nih kha. Hei hi hmangaihna chungchâng-ah pawh hian a dik chiah a ni. I Lalpa chu i hmangaih tak zet chuan, amah la hre ngai loten an hriatna tûr leh a hmaa an lo kûnna tûrin tha leh ṭawngkate i sêngso ang a, i mi hmangaih zâwng a nih tak meuh chuan i che chhuak ngei tûr a ni Hei hi sênsona kawng dik ber a ni.

PATHIAN RUAT ANGA HMUINGILNA THURUK CHU

Convenant Church, Minneapolis-ah chuan vawi khat chu beihpui kan thlâk a. An Pastor chu Dr. Paul Rees a ni a. Zân tam tak kan bei a, zan khat chu inkhâwm bân hnu hian pa pakhat inchei fel deuh mai, sumdâwng mi ni ngei tûr hian pulpit lam a rawn pan a, chibai mi han bûk chawt mai a. Kei chuan amah chu ka hre hauh lo va. Chu pa chuan, "Dr. Smith, ka neih zawng zawng hi i hnêna ka bat vek a ni," a han ti phawng mai. Amah chu ka han en ṭhîn a, mak ka ti hle mai a, eng vânga ani neih chu keimah vâng a lo nih theih dân tûr chu ka hriatpui mai thei lo va. Ani chuan chutiang chu engtia lo ni thei nge tih min hrilh zui ta a. Hetiang hian: "Ka rethei êm êm tawh a, ka hna chelh lai aṭang chuan bân dêr ka ni tawh a. Ka nupui leh ka fanu pahnihte pawhin min chhuahsan tawh a. Kawr ṭet hrep hrup ha hian ka vâk ka vâk ṭhîn a.

Ni khat chu The Peoples Church, Toronto khuaa Missionary Convention i neihpui ṭum khân, ka lo tek lût ve chawt mai a. Nang chuan thu i sawi a; i thusawi zingah chuan thil pakhat, mak bîk deuh

mai hi i târ lang a, he thu hi ka pian ahnu lamah tuman min hrilh ngai lo va. Nang chuan, 'Inpêk siakah hian Pathian i hneh thei lo. Pe la, pêkin i awm ang. Pathian phût ang chu han tlingtla phawt la, Ani pawhin a han rûl lehzual ang che,' i ti a. Kei chuan ngun takin ka lo ngaithla ve a. I sawi hi a dik tak tak em tih chu chhin ka duh ta a. Thawhlâwm ip in semah khân, a man min pêk tûr aṭanga za zêla ṭhahnem tâwk fê chu ka han ziak lût ve ta ngawt a, a semtu chu ka pe kir ve a. Hei phei chu ka tân thil harsa tling thei hek lo, engmah neih ka neih loh avângin, chu inkhâwm bân aṭanga dârkâr tlêm te chhûng chuan, hna ka hmu ta mai a. Hlawh ka lâk veleh chuan, i Biak ina ka tiam zât ziah luh kha ka han thawn a. Rei vak lovah chuan ka hlawh chu min pun sak leh ta a. Kei pawh chuan ka thawh tam zual sauh va ; kawr suît tharte ka lei thei ta a, a hnu deuh phei chuan, hna ṭha zâwk ka hmu leh ta nghe nghe a. Ka nupui leh fanu pahnihte pawh chu, an lo kir leh duh ta a, kan awmho leh ta dial dial a. Pêk chu ka uar zual tial tial a, chuta ṭanga rei vak lo hnuah chuan, ka leibâ zawng zawng pawh chu, ka rul tla thei ta vek mai a. Tûnah chuan, hei, Minneapolis-ah hian keima in ngeiah nupui fanaute nên kan chêngho leh ta a nih hi. Tin, chu mai ni lovin, tangka inah pawh pawisa dahte pawh ka nei ve nual ta asin. Leibât chu sawi loh. Hêng zawng zawng hi, nichina i hnêna ka sawi tawh ang khân i laka ka bât vek a ni. I lo sawi dik zet mai. Pathian zawng A thuah hian a rinawm a lo ni ngei tih hi keimah ngeiin ka hre chiang ta a ni," tiin

Ka unau duh tak, Pathian kawng ruatsa zawha hmuingilna thurûk hi i hre ve tawh em ? Khita mi pakhat chânchin ka hanzirsawi aṭâng khân, i hmuchhuak ve mai ang, tuman an la hrilh ngai lo che a ni ang e. "Pe la, tichuan, pêkin in awm ang" Hmu leh chang tûr hian i pêk a ngai a ni, i pêk kha, a bo hlen ta emaw ti suh. Pathian chuan tuma leibât a duh lo.

Ṭam lai mite kha ka la hre reng a. Mi za tam tak biak in pisaah an lo kal a, ṭanpuina dîlin. Kei chuan tam tak chu, "tûn hma kum ṭhat kum te khân, Lalpa chanpual tûr chu rinawm tâkin a lo pe ngai tawh ṭhîn em ?" tiin ka lo zâwt a. Min chhâng thei hlawm hauh lo reng mai a. Lalpa chuan Amah hre rengtute chu a theihnghilh ngâi lo tih hi i hria ang u. "Mi chawimawitute chu ka chawimawi ang," a tih reng kha. Tûn hun ṭhat lai hian Lalpa chu, a chanvo pe ziah rawh : chuti lo chu, hun ṭha lo lo kal leh hunah aṭṭa dilte zingah i intlar tel ve palh ang e ! He Lalpa chanvo pêk chhuah thuah hian, Ram Thar tâna pêk hi, ka sawi tum a ni e—Lalpan a phûtna kawng a ni si a.

PAWISA HI THIL TUM TIHHLAWHTLINNA HMANRUA A NI

Pawisa hi amahah hian a tâwp mai nge, thil ṭûl tih tum kan neih avânga hmanrua chauh ? Pawisa ngawt duh mai i nih vaih chuan, Pathian Ram chu tihzau i tum ve hauh lo, tihna a ni chiang. Keini Kristiante tân hi chuan pawisa hi chu kan tihtum tihhlawhtlinna atâna hmanraw remchâng chauh a ni

zâwk, Sumdâwng mi ni ve ila chu ka theih anga tam ka thawk chhuak ang a, kan chhûngkaw ei tûr bâk, ṭhahnem tâwk la chuang chuan, China ramah emaw ram thim ṭûl takah emaw missionary ka tîr chhuak hmiah mai ang. Chu mi hnua ka la hmuh belh leh zêl chuan Africa-ah pakhat dang ka tîr leh ang a, tin, ka la tlin zêl phei chuan India-ah pawh. Tichuan, pawisa chu Pathianin ṭûl a tihnaah ngei ka hmang mai zâwk ang. Tichuan pawisa chu pawisa anga ngaina lovin, ka duh leh ṭul ka tihnaah ka hmang zâwk ang, ram thim beih nân ngei. Tichuan, Pathian nên tum thuhmunin kan awm dûn tawh ang a, khawvêl zawng zawnga Chanchin Ṭha hrilh darh hnaah hian ka lo ṭangkai ang a, Ama malsâwmna pawh ka beisei reng thei tawh ang, Nang ka ṭhian duh tak i tân nge i hlawh chhuah ṭhin—Lalpa tân ; ka zâwt a che, i pawisa khâwl chhun chuan engnge tih i tum teh rêng ?

PAWISA ROCHHIAH HIAN LAWMMAN A HMU LO

Mi tam tak chuan an thih hnua, an ro awm tûr chu Ram Thar tân pe ila lâwmman kan hmu thei ngei ang, tih ngaih dân dik lo zet mai hi an nei a. Pathian chuan, hetiang kawnga pawisa sênso hi lâwmman pêk a nih tûr chu a tiam hauh lo. I la hre ngai lo a ni maw ? Eng vângin nge an dam lai pawha an pêk chhuah phal si loh pawisa avânga lâwmman an hmuh rêng rêng ang ? Pathian chuan chiang takin "taksaa kan tih te" tân chauh lâwmman kan hmu ang tih min hrilh si a. Tisaa kan dam lai ngeia

kan tihah hian a ni lâwmman chu kan hmuh chauh zâwk dâwn ni.

Ka pawisa hian engnge a tih, tih hi hriat ka châk ṭhîn. Ram Thar tâna thih hnua hman tûr hian kan ziak roh ang a, mahse, kan unaute hian an han chuh buai leh vak si ang tih hi a hlauhawm nghalin ka hria. Ka tih ngam loh zâwng tak a ni reng mai, ukil khân a tam zâwk chu a hlawh hek ngei bawk si ang a. Ṭul ka tihna ngeiah ka dam lai chhûng ngei hian ka pawisa chu ka hmang chhuak ngei tûr niin ka hre tlat, Kum tin emaw, thla tin emaw pêk chhuah hi ka duh zâwk a ni. Hetianga thih hnua, kan ro la awm tûr, Ram Thar atâna pêk hian, lâwmman a hmuh theih hauh bawk si lo va.

INHLANNA AWMZIA

Inhlanna awmzia leh a tum hi i hria em ? Hmeichhe naupang pakhat Grace-i an tih chu ka theihnghilh thei lo. Kei pawh kum 20 vêl chauh ka la nih laiin Dale Presbyterian Church-ah chuan chhandamin a awm a. Chuta ṭang chuan a thinlung chu India ramah a awm tlat mai a. Ni khat chu, a nuin kawr thar lei sak a tum a, a kawr hâk lai chu kum 6 a ha tawh a, a pawp belna hlirin a khat tawh a. Grace-i chuan chu pawisa chu, a nu a dil a, "Kum khat dang ka ha leh ang a, he pawisa hi chu India rama kan Missionary-te ka thawn zâwk ang a ti tlat mai a. Tichuan, a nu pawh chuan a remti a, India-ah chuan chu pawisa chu a thawn ta a.

Dale khua ka chhuahsan hma chuan Grace-i chu a dam lo vak mai a. A thih hma chuan, a nu hnênah chuan a silhfên zawng zawng chu hralh vek

a, a man chu India rama Missionary-te hnêna thawn tûrin a ngen a. A nu chuan, mittui tla chungin, a sawi chu tih ngei a tumzia a hrilh a. Nakin thlarau khawvêla Grace-in lâwmman a lâk dâwn lai chuan, lalṭhutthleng bul hnaia lo din ve ka châk hle mai. A thinlung chu India ramah a awm a, a pawisa chuan a thinlung chu a zui zêl a ni. Eng anga tuar pawh ṭûl se, a inpe zo tlat mai. Ka unau duh tak, hetiang chi, inpêk zawhna hi i nei ve tawh em ?

KA RINNA THUTIAM HMASA BER

Thawhlâwm thawh tûra rinna avânga ka intiamna hmasa ber ṭum hi ka theihnghilh thei lo. Toronto khuaa Christian and Missionary Alliance Tabernacle Pâwl pastor ka nih hlim a la ni a, Ram Thar Inkhâwmpui chu an beih mup mup lai a ni a. Pulpit vêl dawhkan chinah chuan ka ṭhu a. Thawhlâwm Card chu mın han pe ve ta ngei mai a. Ka han en deuh va, chutah ka rilruin ka ṭawngṭai ta a, ka ṭawngṭai dân pawh a la dik lo hle mai. "Pathiana innghatin missionary hna atân ka thawk ve ang, Lalpa, engmah lah pêk tûr ka la nei ve lo va, kâr khatah dollar 25 chauh ka hlawh si a, nupui leh fa pakhat ka nei tawh a. Thil man te lah a to tial tial. Pawisa sên pahnih khat tak ngial pawh ka ipte han luah lum tûr pawh thla a tâwp hi chuan ka neih hauh tawh loh hi, engtinnge ka pêk theih ang ?" tiin,

Mumal nei tak hian thawh dân ka la hre phâk hauh lo va, a tangka fai a, Ram Thar tâna dollar hnih emaw a châng chuan dollar nga lai pawh ka

han pêk hi chuan thawh ta luaah hian ka inngai ṭhin a. Hetih lai hi chuan rinna hmanga thutiam han siam a, awmze nei tak leh mumal taka thawhlâwm han thawh hi ka la han hre phâk rih lo, ka tân thil thar a la ni.

Mahse, a pastor berina, mumal lo taka thawh reng mai chu mite tâna entawn tlâk ni zâwk tûr si, tiin ka ngaihtuah ta a· Engemaw ti tûr niin ka inhre ta tlat mai a. Ka ṭawngṭai ta, "Lalpa engmah thawh tûr lah ka nei hauh si lo va. engnge ka tih tûr ni ta ang ?" tiin. Lalpa chuan ka thinlungah heti hian thu a han sawi tain ka hria a — "I neihsa aṭanga pe chhuak tûrin ka phût hlei nem che. Rinna avânga engemawzât pe tûrin ka ti zâwk che a ni engzâta tam pe tûrin nge rinna i neih ngam," tiin. Chu velch chuan a awmzia chu ka hre ta chiah mai a. Tûn hmaa thawhlâwm thawh ka lo tum dân nên chuan a inang lo tawp ta mai a. "Aw, a va danglam ta êm ! Engzâta tam thawh tûrin nge rinna ka neih ngam ang," han tih daih mai chu, ka inti a. Kei chuan dollar nga thleng chauh ka intiam ngam ang chu, sawm thleng pawhin ka ti rilru leh a. Mahse, Pathian chuan, "Dollar sawmnga" han ti hian ka hre leh ta tlat mai a. Heti żât zât chu, tumahin an la thawh pawh ka la hre ngai hauh lo va. Engtin tak chuan ka han pe thei dâwn chu ni ang maw, ka ti riltu a. Mahse Pathian aw ngei a niin ka hre si a, ka rilruah chuan a châm nghet tlat a. Tichuan, khûr chungin Card-ah chuan dollar sawmnga chu ka ziak lût ta a, ka hming chu ka ziak bawk a.

Chuti zât atân chuan ka ṭawngṭai ta a ; engtinnge ka neih theih leh mai ṭhin tih hi kei pawhin ka sawi thei lo. Pathianin a han ngaihtuah leh mai ṭhin, ni berin ka hria. Kum a lo tâwp chuan, dollar sawmnga chu ka pe tla thei ta vek mai a. Ka lâwm nasatzia chu han hrilh che ka châk a. ka han ziak a nih hi.

Malsâwmna chu a nasa tial tial a, a kum lehah chuan, rinna thutiam chu ka dawbawl ta a, dollar za, ka ziak leh ta chawt mai a, a kum lehah chuan, a lêtin ka tipung leh ta a. Chu mi hnu chuan a lêt bawkin ka tiam chho leh ta a, hetianga tih hian kum 30 lai chu ka ti chho thei zuk nia. Annual Convention-ah hian, pêk tûr zât han sawi lan hi, ka awmdân phungah ka neih ta a, tichuan pêk chhuah dân mumal tak leh nghet takin ka pe reng thei ta a, dollar sang tam thawhlâwm theia min siamin, mi tihausa chho ta zêl a ni.

Ka sûlhnu han chhui chho zêl tûr hian ka duh che. Pathian tâna pawisa han dah luh awmzia hi ka hre fuh ta. "Hmuh dân dikin ka hmu ta e, ka tân chuan ka nung thei ta lo. Ka engkim, ka puma ka pêk loh chuan nun hi engmah a ni lo," Tichuan, kei ngei pawh chu Ama ta ka nih si chuan, ngaih dân dik chu "Ka pawisa aṭang hian engzâtnge Pathian tân ka pêk chhuah ang ? tih ni lovin Pathian pawisa aṭang hian engzâtnge kan chhûngkaw tân kan hman ṭhen sak ang ? tih hi a ni zâwk e. "Lâk aiin pêkin lukhawng a nei zâwk," tih hi ka hmu chhuak fuh ta a ni. Ka ṭhian te u, Ram Thar tâna

in pêk loh chuan, thil hlu tak in chân a ni. Malsâwmna hlu tak chu, i dawng thei lo vang. I thawhlâwm chuan hna a thawk ngei em ?

Ram Thar Board chuan. Missionary engzâtnge a châwm theih tih hre tûrin, i thutiam zât chu, kum bul aṭanga, an lo h riat tawh a ṭûl si a. Khawvêl huapa Chanchin Ṭha hril darh Programme-ah hian chanvo neih ve i duh chuan, rinna hmanga thawhlâwm thutiam zât chu Ram Thar Board hrilh la, annin missionary tirh theih zât tûr an lo hisap thei ang ; chuti lo chu, thim zîngah anni chu i dah tihna a ni.

Tûna i hlawh chhuah zât aṭanga i remtih zât i pêk chhuah mai mai hi chuan, rinna hman pawh a ṭûl tehchiam hlei nêm. Pathian puihna tel lova awlsam taka i han sih chhuah theih mai kha a ni a. Kan Kohhran Office hna thawk tûr pawh hian kei chu ka duhtui khawp a, hetia ka tih anga ti lo hi chu ka ruai duh hauh lo. Hetiang mi, rinna hmang thawhlâwm thutiam nei mi kher hi ka ruai ṭhîn, tichuan tihdân thuhmunin kan thawkho thei ṭhîn a ni. Hetia rinna thutiam aṭanga thawhlâwm pêk duh lo leh ring lotute hian, an rin lohna chhan an sawi hi a dik ka tihpui ang reng hle. An kut vei lamin a hriat ve an duh loh vâng a ni. A vâng dik tak phei chu— an thawhlâwm pêk chu a tlêm khawp a, an kut ding lamin a pêk chhuah chu an kut vei lamin a lo hre ve ang tih an hlau a ni. Fimkhur teh ka ṭhian, he khawvêl piahah hian pawisa hman zawh sên loh ziakna bu nên hian, rorêltu hmaah i la ding palh ang e ! Ram Thar atâna

hman theih ngei si, hman lohva dah khâwm zàt ziakna bu chu, hnawksak i tih hun a la awm palh ang e !

LAWMMAN THUHMUN AN DAWNG ANG

Naupang pakhat hi tuichhunchhuahah tla palh ta sela, chu naupang chhanchuah thuah chuan, a ko tlânga hruizên lo chelhtu kha nge pawimawh zâwk a, hruizêna uai thla a, naupang zuk la chhuak-tu kha ? Pathian chuan lâwmman thuhmun reng an dawng ang a ti. A zuk uai thla tûr atân chuan i remchâng lo zâwk pawh a ni ang. Ram Thara kal chu sawi loh, a hmuh pawh i hmu rêng rêng lo mai thei a, a hrui tal chu i lo chelh thei reng si a. Tuemaw kal tûrin i buatsaih thei, i huaihawt thei a, i pawisa i pe chhuak thei reng alâwm. I ai chiaha kal tûr pawh mi i zawng thei reng a ni. Chutiang mi i tirhchhuah phawt chuan, i lâwmman hmuh tûr chu a va kala nên khân a inang reng ang.

Kristian tin hi Kâng ṭhelh pâwl (Fire Brigade) member kan ni vek tûr a ni. A mei va leih hlum-tu chiah kha i ni lo mai thei e, mahse bâlṭin inpe chhâwng zingah khân a laiah pawh i lo dingin, i hlân chhâwng thei a, a tui thâl chhuaktuah i ṭang hlauh thei a. A ṭûl ber chu, a tlarah khân i ding ve em ? tih hi a ni. Kâng ṭhelh pâwlah chuan i tel ve rêng em ? Engemaw tih i nei ve rêng em ? Chanvo pakhat tal i nei ve rêng em ? A lo thlirtu mai em ni i nih zâwk ? Mi kâng ṭhelh buai thlir reng thei hi chu mi engemaw deuh an ni ziah asin. Kan thupui chu : Kristian tin hi missionary a ni, tih hi a ni ngei tûr a ni.

in pêk loh chuan, thil hlu tak in chân a ni. Malsâwmna hlu tak chu, i dawng thei lo vang. I thawhlâwm chuan hna a thawk ngei em ?

Ram Thar Board chuan, Missionary engzâtnge a châwm theih tih hre tûrin, i thutiam zât chu, kum bul aṭanga, an lo h riat tawh a ṭûl si a. Khawvêl huapa Chanchin Ṭha hril darh Programme-ah hian chanvo neih ve i duh chuan, rinna hmanga thawhlâwm thutiam zât chu Ram Thar Board hrilh la, annin missionary tirh theih zât tûr an lo hisap thei ang ; chuti lo chu, thim zîngah anni chu i dah tihna a ni.

Tûna i hlawh chhuah zât aṭanga i remtih zât i pêk chhuah mai mai hi chuan, rinna hman pawh a ṭûl tehchiam hlei nêm. Pathian puihna tel lova awlsam taka i han sih chhuah theih mai kha a ni a. Kan Kohhran Office hna thawk tûr pawh hian kei chu ka duhtui khawp a, hetia ka tih anga ti lo hi chu ka ruai duh hauh lo. Hetiang mi, rinna hmang thawhlâwm thutiam nei mi kher hi ka ruai ṭhîn, tichuan tihdân thuhmunin kan thawkho thei ṭhîn a ni. Hetia rinna thutiam aṭanga thawhlâwm pêk duh lo leh ring lotute hian, an rin lohna chhan an sawi hi a dik ka tihpui ang reng hle. An kut vei lamin a hriat ve an duh loh vâng a ni. A vâng dik tak phei chu— an thawhlâwm pêk chu a tlêm khawp a, an kut ding lamin a pêk chhuah chu an kut vei lamin a lo hre ve ang tih an hlau a ni. Fîmkhur teh ka ṭhian, he khawvêl piahah hian pawisa hman zawh sên loh ziakna bu nên hian, rorêltu hmaah i lâ ding palh ang e ! Ram Thar atâna

hman theih ngei si, hman lohva dah khâwm zat ziakna bu chu, hnawksak i tih hun a la awm palh ang e !

LAWMMAN THUHMUN AN DAWNG ANG

Naupang pakhat hi tuichhunchhuahah tla palh ta sela, chu naupang chhanchuah thuah chuan, a ko tlânga hruizên lo chelhtu kha nge pawimawh zâwk a, hruizêna uai thla a, naupang zuk la chhuaktu kha ? Pathian chuan lâwmman thuhmun reng an dawng ang a ti. A zuk uai thla tûr atân chuan i remchâng lo zâwk pawh a ni ang. Ram Thara kal chu sawi loh, a hmuh pawh i hmu rêng rêng lo mai thei a, a hrui tal chu i lo chelh thei reng si a. Tuemaw kal tûrin i buatsaih thei, i huaihawt thei a, i pawisa i pe chhuak thei reng alâwm. I ai chiaha kal tûr pawh mi i zawng thei reng a ni. Chutiang mi i tirhchhuah phawt chuan, i lâwmman hmuh tûr chu a va kala nên khân a inang reng ang.

Kristian tin hi Kâng ṭhelh pâwl (Fire Brigade) member kan ni vek tûr a ni. A mei va leih hlumtu chiah kha i ni lo mai thei e, mahse bâlṭin inpe chhâwng zingah khân a laiah pawh i lo dingin, i hlân chhâwng thei a, a tui thâl chhuaktuah i ṭang hlauh thei a. A ṭûl ber chu, a tlarah khân i ding ve em ? tih hi a ni. Kâng ṭhelh pâwlah chuan i tel ve rêng em ? Engemaw tih i nei ve rêng em ? Chanvo pakhat tal i nei ve rêng em ? A lo thlirtu mai em ni i nih zâwk ? Mi kâng ṭhelh buai thlir reng thei hi chu mi engemaw deuh an ni ziah asin. Kan thupui chu : Kristian tin hi missionary a ni, tih hi a ni ngei tûr a ni.

PE THEITUTE

I mi mal nihna aṭang pawhin i pe chhuak thei a. Pastor ang pawhin i pe thei a. Tirhkoh ang pawhin i pe thei bawk. Tirhkoh phei hi chu an dinhmun hi a remchâng zual bîk a, Ram Thar tân hian an ṭhahnem thei bîk riau mai. A tân chuan vânneihna ropui tak a ni. Beirual siamah te chuan Ram Thar thawhlâwm khawnna remchâng tak a nei ṭhîn. A mawhphurhna pawh a nasa bîk deuh rêng a ni. Hmangaihna thilpêk a dawnte chu ram thim, tûna la tlawh loh atân a hmang hmiah thei tlat a.

Aw, tirhkoh nih lâwmawmzia hi han hre hlawm tak ila ! Engtia nasain nge Pathianin a hnathawh chu malsâwm a duh le ! Insawisêlna te hi a reh vek mai tawh ṭhîn. Pawisa beisei vânga rawngbâwlna hrisêl lo deuh kan tihte pawh hi a chhuak thei tawh ṭhîn lo. Chêng tam tak hmuh theih a ni, mi-in an pawisa an ui loh hun hi a lo thleng thuai mai a ; chu pawisa chuan missionary tam tak châwm theih an lo ni ṭhîn. Chutiang nawrpui avâng chuan khawvêl pum nghawr chhuak tham thâwm mawi, Lalpa tâna hna hlâwk si, tihin a lo awm ṭhîn. Australia rama Campaign ka neih ṭum chuan, dollar 60,000/- (dollar sîngruk) Ram Thar tân ka hâwn zuk nia.

Tirhkohin a tih theihzia tûr hlîr kan sawi a, Pastor tak pawh hi a dinhmun hi a remchâng ve tho mai. Ani pawh hian a lâkluh theih hle dân a awm a. A kohhran kha missionary kohhranah a siam thei. Engtin maw ? A kohhran mimir kha Ram Thar tâna pe tûrin a zirtîr ang a, an lo meng

mai ang. Amah hian hma a hruai ang a, an zui ngei ngei ang. Chutia missionary Kohhrana a Kohhran a leh hnu chuan Kohhran ropui tak a lo ni ang. Pathianin chutiang kan tih theih nân min pui rawh se.

ENGNGE I THAWH VE TAK LE ?

"Pathianin khawvel a hmangaih êm êm a,...... A pe a," tih a ni a, engnge a pêk tâk ? A FAPA mal neih chhun. Nang, engnge i pêk ve tawh le ? Nangmah i inpe chhuak tawh tal em ? I pawisa te tal i pe tawh em ? Pathian chuan A FAPA neihchhun a pe hlawl mai hmangaih vângin. Nang, engnge i pêk ve tawh rêng rêng ? Thim hnuaia chêngte tân chuan tih ve sawi tham i nei rêng em ?

Martarte hi chuan an nunna an pe a, an engkim an pe tih chu a chiang nghâl mai a. Vawi khat chu hmân lai Rom-hovin Kristian sîngnga lai sakawlh seh mai tûr leh Kros-a hâl hlum mai tûra an paih luhnaah thu ka sawi a ; hêng martar-te hi Krista rin avângin Pathian thu meichherah an la alh ta zel a ni. Ka ke chuan an thisen luanna vaivut zâwl chu a rap a, Mei alh zîngah chuan, "Krista chu Hnehtu a ni," tiin an la rawn au chhuak zêl zuk nia ! An engkim an pe ta. I pe ve tawh em ?

Khîng Pathian pasalṭhate chanchin han chhiar khi chuan, keinin a pawisa chauh na na na lo thawh ve hi chu thil harsa ni chuan a lang lo ṭhîn teh e. Pathian chuan martar ve kher tûr pawh chuan min la ti rih lo ni hian a lang si a, ram thim missionary

tir chhuak châwm tûrin min phût chauh rihin ka hre si a. Tichuan ngun takin han ngaihtuah mah ila. Ani hian min phût hnem lo hle a ni, tih kan hmu chhuak thei ang. Kan pawisa pawh hi Ama ta a ni lehnghâl a ; Ama ta chu kan ring tlâng a ni lek zâwk a, Ama ta aṭang chuan missionary-te tirh kan tum a ni chauh zâwk a. Mi thimten Chanchìn Ṭha an lo hriat vena tûra Ama pawisa han pêk chhuah chu harsa i la ti em ni ? Sum lama thilpêkte hi nunna pêk nên hian i khaikhin ngam em ? Miten an nunna hial pawh an pêk chhuah lai hian, nang-in i engemaw tal chu i pe ve lâwng maw ? I thawk tlâng theuh ang u, tichuan khawvêl chu Chanchin Ṭha hrilhin an awm ngei ngei ang.

ENGZATA TAM NGE KA PEK ANG ?

Hmânni khân lehkha ka hmu a, tah chuan "Ram Thar tân engzâtnge ka pêk dâwn, kumin hian ?" tih hi mi pakhatin min han zâwt a. Ka chhânna chu thuah li a ni lo thei lo va. Chêng chuṭi zât chu pe rawh, tih satliah mai theih a ni ngai lo. A hnuaia ka chhânna ziak hi ngun takin chhiar rawh.

1. Kumina ram thar tâna ka pêk chhuah loh chuan emaw, pêk tûr nei sia ka pêk duh loh chuan, kan missionary rawih laite hi koh haw ka duh tawh tihna a ni.

2. Nikuma ka pêk aia tlêm ka pêk chuan kan missionary rawih mêkte hi ko haw ṭhen ila, a ṭûl nêp tawh alawm ka tihna a ni leh a ; ka pêk tlêm tâk chuan, hlawh tûr nei loa mual mual chu an awm ngei ang.

3. Nikuma ka pêk zât chiah ka pêk leh mai chuan kan rawih laite hi a tâwk thaw khat ta a, kan ram luah chin hi belhchhah a ngai tawh lo, ka tihna a ni leh a. Tin, ka hla tûr pawh, "Kulh chu vêng him rawh u" tih hi a ni ringawt ang. Lalpa hian kulh chhûnga tawmim mai tûrin min duh lo tih hi kan la hre lo tihna pawh a ni tel. A sipaite chu hmasâwn zêl tûra thupêk kan ni zâwk si a.

4. Nikum aia ka pêk tam erawh chuan, Krista tâna Ram Thar lâk belh zêl ka duh tihna a ni. Hei ngei hi thawhlâwm pêk dân rilru dik chu a ni ta.

Kei hi chuan Bible-a innghat missionary-te hi rawih belh sauh sauh hi ka duh rûn mai a ni ; chuvâng chuan ka thawhlâwm chu kum tinin ka pun sauh sauh ang.

Ka ṭhian duh tak, nang pawhin ka tih ang hian i ti ve thei reng a ni a. Nikum aia nasa taka tam phei chuan i ti thei lo pawh a ni ang ; mahse a ngai aia tam hlek zêlin kum tin tih dânah nei teh. "A ṭûlnain min nanchîn hmaa pêk hi ka duh," tih pahin ka thawhlâwm chu ka pe lût ang.

Kan za hian nang ngei pawhin, khawvêl puma Chanchin Ṭha hrilh hi chu kan duh tlâng a. Ṭhenkhat an va kal ang a, ṭhenkhat kan lo ṭawngṭai ang a, ṭhenkhatin pawisain kan dawm zui ang a, tih rawtna fing tak pawh hi kan pawm thei tlâng tawh ang. Hêng thil ṭûl pathum zingah hian, a eng ber emaw hi kan lo bitum ve phawt chuan,

Pathianin tih duh a neih chu kan ti a lo ni ang. Ka ṭhian duh tak. i chanvo chu pêk hi a ni ngei mai. Pe la, pe zêl la, pe tam tial tial la, i rilru nat thlengin pe ang che. Chu i rilru dam lo chuan lâwmna a thlen sak ni che a la awm dâwn si a.

Engtikah emaw chuan i chanchin sawi tûra koh i la ni ngei dâwn a. Krista rorêlna ṭhutphah hmaah chuan lâwmman pêk i nih loh vaih chuan, a zahthlâk hle ang e. Lâwmman nge i beisei, mawhphurhna tlân bosan vânga hauhna ? A engemaw zâwk zâwk tâwk lo hi chuan i awm thei hauh lo va, a leh lam lah chu hremhmun a lo ni tawh dâwn sî. Nangmah kal chhuak lo mah la, missionary nih ve theihna kawng hi a inhawng reng alâwm. I thinlung chu ram thimah chêng reng sela, i rilru awmnaah chuan i ro pawh a awm ang. Pathian tâna i pêk phal loh chuan lâwmman chu beisei ve suh ang che.

Tûn hmaa i pêk ang rilru kha paih daih la, pêk dân ka hrilh ang che khian pe ṭan tawh rawh. Pathian pawh lâwma i rin thlengin han pe ṭan nghâl teh. I han pêk dâwna, tu Pâwl tân emaw, eng kohhran tâna pe tûra inhriat tlatna emaw te i neih phei chuan, a fel lo hle tawh tih hria ang che. Pathian tân i pe ngei tih i zuk hre thiam phâk em ? Pathianin a lo dawng ngeia rinna sakhat i nei em ? Ram Thar hi i nunna thâwk lâkna dâwt ni tlat sela. tichuan i pê lo thei lo mai ang,

BUNG 8

KAN TUNLAI MAMAWH TAK CHU

Inlârna a awm loh chuan mipuite an boral ṭhin a, (Thufing 29 : 18). A va dik êm ! Inlârna kan dawn loh avângin kan khawpui chhûng mipuite hi an boral mêk a ni. Thlirna fiah kan neih loh chuan kan vêla mipui, an tâna Kristan a thih phah te chuan, Pathian chhandamna thuchah hi an hre lo tak ngial dâwn. Keini a zuitute hian thlirna fiah kan neih loh avâng chauhvin mi sang tam takte chuan he Pathian khawngaihna Chanchin Ṭha hi an hriat loh phah ngei dâwn. Engnge kan tih tâk ang le ? Engtikahnge aw, engtinnge kan mawhphurhna hi kan hriat chian ang a, he phur hi kan han phurh theih ang le ? He thu hi a dik zet mai, "Inlârna a awm loh chuan mipuite an boral ṭhin a."

In luma nuam ti taka tawm tlatin, hnungzuitu châwm tlai luatluk uihum zât lek chu duh tâwk maiin, kan biak in ṭheuhvah kan inkhâwm a, thu te kan hril ve a, kan vêla mipui boral mêkte chu ngaihtuah leh bengkhawn hmel pawh kan pu ngai si lo. Pathian chuan misualte chu i hnêna lo kal tûrin a hrilh ngai lo vang. An hnêna kal tûrin min hrilh zâwk si. Eng vângin nge an rawn ngaihven loh vanga kan dem mai ang ? Kan kal chhuah loh avângin dem kai zâwk chu kan ni lo vem ni ? Pathianin min ṭanpui rawh se. "Inlârna a awm loh chuan mipuite an boral ṭhin a."

A khawvêl thil mai mai zâwk chu mipui lem zâwngin thehdarh zau an ni zâwk ta mah a. Lem-

chhuahna inte chu hmun ualau lai taka sain, mawi takin an tieng vêl a, keini erawh chuan kan biak in te chu kawtthler hnung biru lamah te reuh têin kan han sa ve a, êng chau tak kan chhi a, chutah mi an rawn inkhâwm duh lo mang e tiin mak kan ti leh si a. "He khawvêl fate hi êng fate aiin an fing zâwk." Khawpui tin hian rawngbâwlna in, lian tâwk tak, hmun laili deuhvah, êng taka tihên, pan awl tak, leh mi kal vêlte hîp thei, a mamawh a ni. Tin, rawngbâwlna lamah pawh hian, Programme nung tak bengkhawn ngai lote, herh nung thei, mi sualte beng harha vân lam hawitîr thei chi, buatsaih ngei tûr. Chutiang thlirna fiah tak tel lo chuan mipuite chu an boral ngei tûr rêng a ni.

Chutiang Pathian pêk thlirna chu kan neih theihna tûr chu rinna hmang hian a ni. Rinna leh tuarna han inkawp chuan engpawh a ti thei. Pathian pêk rinna leh tuarna a ṭan kawp chuan thil theih loh anga lang pawh a bawh tlang zêl ang. Carey-a thurâwn hian a huam famkim hle. "Pathian hnên aṭangin thil ropui tak beisei la, Pathian tân thil ropui tak tih i tum hma chuan, Ama hnên ata thil ropui i beisei thei lo vang. Pathian thlirna chu nei zet la, chutah thawk chhuak rawh. "A ring apiang tân thil engkim tih theih a ni. Pathian nên chuan engkim tih theih a ni." Pathianah i rinna nghat rawh.

Rinna phatsan hun, hun râpthlâkah kan ding mêk a ni. Europe ka pal tlangnaah te, tûn hnai lawka Canada leh United States ka fannaah te chuan, tûn hma lam ang lo takin sakhaw lama kan dinhmun leh thlîr dânah hian, ka phur a rit sâwt hle.

Hrilhlâwk tawh angin kohhran kal lai ngei pawhin, a rinna a phatsan ṭan ta hle mai. Mi tam tak chu rinna aṭangin an bo mêk. Thil awm dân lo ni ta zâwk chu, khawvêl pum mai hi Ram Thar a lo ni ta tihna a ni. Thuchah chu ram danga a ṭûl ang deuh thawin hêng ramah pawh hian a ṭûl leh ta. Biak in lawi pangngai ṭhin sang tam tak khân Chanchin Ṭha an hre ngai ta lo.

General Booth pawhin, "England thim hnuaiah" tih bu a lo ziak hial a. Pathianin ka thinlungah he châng hlauhawm tak hi a nem kai a, "Ngai teh, thimin leilung hi a khuh dâwn si a, thim chhah mupin mite a khuh bawk dâwn a ni," tih hi (Isaia 60 : 2.)

Sakhaw thua inhnialnaah hian, hun tam lutuk kan sêng a. Engahnge invêng rêng rênga kan awmna tûr ? Inhnialna chu a hlâwk ngai lo. Bible-a thu dik te hian vên himpui an ṭûl lo va, puandarh an ṭûl zâwk. Bible chu amah leh amah a invêng thei. A sawisêltute an thih bo zawh hnu pawhin a la awm reng dâwn si a. Thuchah nung kan mamawh mai a ni. Inhnialna avâng a nih kha, êng chu Africa-ah pawh a ral tâk ni. Kan tih dân kalhmang kan thlâk loh chuan Africa ang bawk chu kan ni ve ang.

Aw chu vâng chuan, keini chuan, kan ram chhûngah leh pawn lama Chanchin Ṭha put darh hna hi i ngawrh hle ang u. Thlarau hmun khatin i thawk ang u. Thil danga kan ngaih dânte inang kim thei lo mah sela, hrilhdarh hnuah hi chuan kan thuhmun hlawm si a. Chanchin Ṭha chu Chhan-

damna tûra Pathian Thiltihtheihna a ni tih kan ring tlâng si. Hawh u, i hril ang u le. Pathian awm ringlotute hi chu inhnialna hmang ringawt chuan, hmin hleih theih an ni lo a nia.

Loadikei kohhran hun laiah khân Pathian Thu-in a sawi angin, kan chêng mêk niin a lang a. Chu vâng chuan kohhrante chu anmahni vek an intiêng chawp tûr a ni. Khawvêl aṭanga awm hrang tûra kohna thar leh Krista hnêna thinlung taka inhlanna kim a awm ngei tûr a ni. Engti zia nge an biak in vantlâng intawhkhawmna ang leka hman tawhah chuan a la ngam fu theih mai tih hi ka ngaihtuah thiam theih loh chi a ni. Kan thurualpui loh tûrte thurualpui hi Pathian Thuin thiam loh a chantîr fo. Thim chu tih kian tûr a ni. Engtinnge tûn lai huna rin lohna lo chhuak hi kan do hneh theih tak ang le ? Inzâwmkhâwmnaah chuan chakna a awm.

Hmêlma chuan min bawh chêp mêk a, thlipui chu a lo thleng dâwn ta. Thlarau Thianghlim thil-tihtheihna hmanga Chanchin Ṭha hrilh ṭûlte awmna lam chu i pan ang u. Chanchin Ṭha hlaa remin, testimony ṭha berte nên, Krista nei ngai lo mipuite chu i hîp ang u. Programme fel tak leh tha tak chu buatsaih vekin kan Chhandamtu hnênah i hruai ang u.

Thufingte 24 : 11,12 hi i chhiar ngai tawh em ? Thu, mi verh thei tak hi i lo en tlâng teh ang u.

"Thi tûra hruaite chu chhanchhuak la,
Thah mai tûrte chu chhanchhuak ngei rawh.
Ngai teh, hei chu kan hre lo i tih mai chuan.
Thinlung bûktu chuan a ngaihtuah dâwn lawm ni?

I nunna vawngtu chuan a hre dâwn lâwm ni ? Mi tin an thiltih ang zêlin a rul dâwn lâwm ni ? tih hi.

Thu ropui a va ni êm ! Tunge chhiar si a, danglam phah lo thei ang ? Mi thi tûra an vau lai a, keini kan lo ngawih reng mai chuan dem kan hlawh ngei ang. Hriat lohna kan chhuanlam thei. Kan hre lo va ni, tiin kan pha thei. A sâwt chuang lo vang. Kan hre reng si a. A ṭûlna chu kan hmu chhuak thei. Chutiang chhuanlam chu Pathianin a pawm thei lo, Râl hnaihzia chu kan puang lâwk thei. An hmalama hlauhawm lo thleng chu kan lo hrilh lâwksak thei. Kan tih loh chuan, an thihnaah chuan mawh kan phur tel a ni.

Unaute u, hei hi a ni, kan tûn lai mamawh chu ni. Pathianin thlirna fiah chu min pe sela, chutilochuan mite chu an boral ang a, mawh kan phur ngei dâwn si a.

—O—

ZAWHNA PAWIMAWH

Kristian ṭhenkhatten he zawhna hi an zâwt ṭhîn : "Kristiante hian Chanchin Ṭha kan hriat hi a la hre lote hnênah hril ta lo ila chhandam an ni ang em ?" tiin.

Heti hian zawhna zâwt zâwk tûr kan ni dâwn lâwm ni ? "Keini Kristiante hian Chanchin Ṭha kan hriat hi a la hre lote hnênah hril ta lo ila chhandam kan ni ang em ? Kristiana invuah ngam tûr kan ni ang em ?" tiin. He zawhna hi mahni ṭheuh inzâwt ila, chhan i tum ang u le.

Printed at the Synod Press, Aizâwl. C. 2,000